

Uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež

Olga Michálková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Olga Michálková**
Osobní číslo: **H13177**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti sociální pedagogiky, profese a nízkoprahového zařízení pro děti a mládež.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníků.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KLÍMA, Petr. Kontaktní práce 2010. Praha: P.S.Leader 2010. ISBN 978-80-86728-42-1.

KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese: s předmluvou Jiřiny Šikulové. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-181-6.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Martincová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **6. ledna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

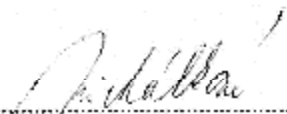
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 21.4.2016

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nejvýše třikrát zveřejňuje diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků opomenutí u výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být i též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, optisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3;

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, utíže-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo;

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolnosti až do jejích skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce popisuje přípravu studentů na profesi sociálního pedagoga, je zaměřena na kompetence, funkce, klientelu a profesy pedagogů v sociální sféře. Dále na možnosti uplatnění absolventů vysokých škol oboru sociální pedagogiky, jak z hlediska legislativního, tak i z hlediska cílových skupin. Blíže pak nahlíží na organizace, které poskytují pomoc potřebným osobám a to s organizací denního centra, K-centra, streetworku a nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Cílem této bakalářské práce je zjistit jaké je možné uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, jaké by měl mít kompetence při této práci, jaké by zde mohl vykonávat pracovní činnosti a jaké cíle by měl mít sociální pedagog při práci s dětmi a mládeží v nízkoprahovém zařízení. Snahou je i zodpovězení otázek jaké jsou výhody, ale také i nevýhody, vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

Klíčová slova: Sociální pedagog, možnosti uplatnění, nízkoprahová centra, streetwork, K-centra, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež.

ABSTRACT

This thesis describes the preparation of students for the profession of a social educator, it focuses on competences, functions, clients and profession of teachers in the social sphere. It also describes the professional opportunities for graduates of the social pedagogy, both in terms of legislation and also in terms of target groups. It is taking a closer look on the organizations that provide assistance to needy persons by organizing the day centers, K-centers, street work and low-threshold facilities for children and youth. The aim of this thesis is to find out what is a possible use of the social educators in low-threshold facility for children and youth, what should be their competences in this position, what type of work activities they should carry out and what goals should the social educators have while working with children and youth in low-threshold facility. Another aim is also to answer the questions what are the advantages, but also disadvantages, of creating the position of social educators in low-threshold facility for children and youth.

Keywords: Social educator, professional opportunities, low-threshold facilities, street work, K-centers, low-threshold facility for children and youth.

Poděkování:

Na prvním místě bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Janě Martinové za odborné vedení, podněty, rady a vstřícný přístup při konzultacích.

Dále bych chtěla poděkovat všem pracovníkům nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, kteří se zapojili do mého výzkumného šetření a pomohli mi tak získat cenné informace pomocí vyplnění dotazníků.

V neposlední řadě poděkování patří celé mé rodině za podporu a trpělivost během studia.

„Má-li se člověk stát člověkem, musí se vzdělat.“

Jan Amos Komenský

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PŘÍPRAVA NA PROFESI SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA.....	11
1.1 PROFESE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	13
1.2 FUNKCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	14
1.3 KLIENTELA SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	15
1.4 KOMPETENCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA.....	17
2 SOCIÁLNÍ PEDAGOG V PRAXI	21
2.1 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA Z LEGISLATIVNÍHO HLEDISKA.....	23
2.2 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA Z HLEDISKA CÍLOVÉ SKUPINY	24
3 NÍZKOPRAHOVOST	27
3.1 NÍZKOPRAHOVÁ DENNÍ CENTRA.....	30
3.2 K-CENTRA.....	31
3.3 STREETWORK.....	33
3.4 NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ	35
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	38
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	39
5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	40
5.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	40
5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	41
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	41
5.4 TECHNIKA SBĚRU DAT.....	42
6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT.....	43
7 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	57
7.1 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	58
ZÁVĚR.....	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	66
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	67
SEZNAM TABULEK	68
SEZNAM PŘÍLOH	69

ÚVOD

Projevy společenské nerovnosti se objevují v podstatě ve všech typech společností. Společnost se většinou dělí do různých společenských vrstev nebo tříd, kde se lidé podle určitého klíče řadí buď mezi úspěšné jedince, střední vrstvu společnosti, nebo naopak spodní vrstvu společnosti. Ti, kteří se z nějakého důvodu ocitnou ve stavu sociálního vyloučení, žijí často ve specifických podmínkách, mají typické vzorce chování či určité způsoby jednání, hodnotový žebříček apod.

Děti pocházející ze zmíněného prostředí jsou v českém vzdělávacím prostředí označovány jako sociálně znevýhodněné a v rámci jejich vzdělávání je zpravidla nutno využít velké spektrum různých podpurných opatření pro dosažení úspěchu ve škole. Rovněž mladistvým nebo dospělým, kteří se ocitnou v tzv. underclass se velmi těžko ze sociálně vyloučených lokalit nebo tzv. okraje společnosti dostává „zpět do života.“

Zhruba od devadesátých let minulého století se snaží čelit těmto výše uvedeným faktorům nová disciplína – sociální pedagogika. Tato bakalářská práce se zabývá kompetencemi sociálního pedagoga, poukazuje na cíle jeho činnosti, pracovní činnost i profesi jako takovou. V jednotlivých kapitolách se věnujeme funkci sociálního pedagoga, jeho klientele, poukážeme na legislativní okolnosti. Převážnou část práce ovšem věnujeme organizaci nízkoprahových denních center, k- center pro drogově závislé, bezdomovce, streetwork a zařízení pro děti a mládež se sociokulturním handicapem.

V praktické části naší práce jsme se zaměřili na kvantitativní výzkum, u kterého byla použita dotazníková metoda, kdy byly zpracovány odpovědi sociálních pracovníků, pracovníků v sociálních službách a ostatních pracovníků vykonávající sociální činnost v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež.

Sociální pedagogika je disciplína, studijní obor i předmět individuálního zájmu, který je v současné době velmi frekventovaný. Proto se v této práci snažíme přinést ucelenější pohled do problematiky, která je v hledáčku zájmu sociální pedagogiky, či předmětem práce sociálního pedagoga.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘÍPRAVA NA PROFESI SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

Sociální pedagogika je poměrně nový vědní obor, který navazuje na sociologii výchovy. Jde o hraniční pedagogickou disciplínu zaměřující se na roli prostředí ve výchově, na zvládnání životních situací. Vzdělání sociální pedagogiky by mělo být koncipováno jako souvislý, celoživotní a široký obor, který zahrnuje všechny odpovídající oblasti s možností další specializace. Jednotlivé stupně vzdělávání na sebe musejí navazovat – vyšší odborné, bakalářské, magisterské i doktorské studium (Kraus, 2008, s. 81). Při vzdělávání toto studium zaručuje průchodnost do vyšších stupňů, ale zároveň umožňuje dokončit negraduální přípravy na určitém stupni s dostatečnou kvalifikací pro některé profesní oblasti. Tento princip návaznosti nevyklučuje specializaci na určité cílové skupiny (děti, dospělí, mladiství, rodiny, senioři) nebo na určité oblasti možného působení (střediska pro mládež, centra volného času, dětské domovy, výchovné ústavy apod.) (Zimmermanová, 2007, s. 12). Studijní obory zaměřené na sociální pedagogiku se stále častěji objevují v nabídkách studijních programů vyšších odborných a vysokých škol. Níže uvádíme několik škol nabízejících v současnosti vzdělání zaměřené tímto směrem.

Vyšší odborná škola sociálně právní v Praze. Lze zde studovat jak denní formou, tak i dálkovou tříletou. Po absolvování získají studenti titul DiS, což značí diplomovaný specialista. Studenti si zde mohou vybrat ze dvou nabízených specializací, sociální pedagogika a sociální práce. V průběhu šestisemestrového studia, žáci získají znalosti např. ve filozofii a etice v pomáhajících profesích, psychologii, sociologii, sociální patologii, právu, základech sociálního práva atd. Studium je zakončeno absolutoriem [online databáze] dostupná z: <http://www.vossp.cz>. V Jihlavě na soukromé vyšší odborné škole, si žáci mohou vybrat taktéž ze dvou nabízených specializací a to sociální práce, sociální pedagogika a tou druhou je předškolní a mimoškolní pedagogika. Získané znalosti jsou takřka stejné jako v jiných vyšších odborných školách podobného zaměření, jen u specializace na předškolní a mimoškolní pedagogiku, se studenti musí připravit na různé metodiky činností, které jsou potřeba pro profesi této pedagogiky a jsou jím např.:

Metodika kognitivních procesů a řeči, metodika pohybových, výtvarných, hudebních, herních a manipulačních činností, metodika dramatické a environmentální výchovy, zdravotní nauka atd. [online databáze] dostupná z: (<http://www.svoos.cz>).

Na Univerzitě v Hradci Králové nabízejí bakalářské studium sociální pedagogiky, navazující magisterské studium a doktorské studium. Žáci zde mají možnost výběru ze čtyř neučitelských oborů, jimiž jsou Sociální pedagogika, Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii, Speciální pedagogika rehabilitační činnosti a management speciálních zařízení a výchovná práce ve speciálních zařízeních [online databáze] dostupná z: (<https://www.uhk.cz/cs-cz/pdf>). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně nabízí studentům studijní program Specializace v pedagogice, kde si žáci mohou vybrat z bakalářských oborů Sociální pedagogika, Učitelství pro mateřské školy, Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře a Učitelství odborných předmětů pro střední školy. Magisterské studium je pak nabízeno oborům Sociální pedagogika a Pedagogika předškolního věku. Doktorské studium nabízí obor Pedagogika. Obor Sociální pedagogika tvoří pedagogicko - psychologické disciplíny a praktické dovednosti. Nezbytnou součástí studií je praxe, která je navrhována velmi různorodě. Nabízí studentům možnost nahlédnout do mnoha okruhů možných budoucích pracovních uplatnění. Obsah vzdělávání, je zaměřen na určité minimální standardy, jakými jsou:

- profesionální,
- zaměstnavatelské,
- vzdělávací a
- klientské.

Profesionální standardy vycházejí z analýzy činností a kompetencí pracovníků, zaměstnavatelské standardy, jsou podmínky zařazení pracovníka do určité profese. Vzdělávací standardy jsou normy odpovídající statusu profesionál v dané oblasti dle určité úrovně vzdělání a klientské standardy jakými jsou lidské kvality, odbornost atd. [online databáze] dostupná z: (<http://www.utb.cz>).

Přestože je Sociální pedagogika novějším vědním oborem, přihlašuje se na toto studium stále více studentů. Studenti však většinou mají pouze malý přehled o této profesi, proto se zaměříme na sociálního pedagoga jako takového. Na jeho profesi, kompetence atd.

1.1 Profese sociálního pedagoga

Z pohledu jednotlivce, lze pojem profese chápat jako jednu ze základních sociálních charakteristik člověka, formu zajištění jeho existence, ekonomického standardu, ale také zásadní prostředek socializace, seberealizace, získání pocitu společenské užitečnosti.

Z pohledu společnosti je povolání formou ekonomické aktivity, zajišťující obživu, která umožňuje formalizovat kompetence k výkonu určité práce (Havlová, 1996, s. 7).

Kraus vidí pojem profese ve spojení se specifickou skupinou povolání založených na dlouhé teoretické přípravě. Profesní povolání vyžadují všeobecně vyšší kvalifikaci, na znalostech je založena také profesionální autorita (Kraus, 2001, s. 33).

Profese se dá také chápat jako důraz na celkovou roli, zodpovědnost a výsledky, dovednosti, znalosti a schopnosti, které by měl každý člověk mít ke svému povolání. V charakteristice profesí lze uvažovat o čtyřech aspektech:

- Ekonomický aspekt – který sleduje dynamiku profesní skladby obyvatelstva, sleduje nabídku a poptávku různých profesí apod.
- Právní aspekt – je zaměřen na aplikaci zákonů a předpisů při realizaci každého povolání
- Psychologický aspekt – směřuje k jednotlivým charakteristikám člověka a jeho předpokladům pro úspěšný výkon určité profese a jeho přípravy tuto profesi vykonávat.
- Sociologický aspekt – zaměřuje se na problémy spojené s kulturní, společenskoekonomickou a politickou podmíněností vzniku, popř. zániku profese (Kraus, 2001, s.35).

Vymezení profese sociálního pedagoga není snadné, i přesto, že je sociální pedagogika, jak jsme již výše zmiňovali vyučována jako obor na mnoha vysokých školách. Sociální pedagogika podle Mollenhauera je věda, jejímž prostřednictvím, lze společnost ovlivňovat výchovou. (Čerstvá, 2006). Jako obor je řazena mezi pomáhající profese. Její humanistická orientace se zakládá na potřebě pomáhat druhým lidem respektovat jejich individuální potřeby (Procházka, 2012, s. 73). Kopřiva spatřuje sociální pedagogiku v podobě pomáhající profese jako odlišující se povolání od jiných svým vztahem mezi sociálním pracovníkem a jeho klientem. Tvrdí, že klient potřebuje získat důvěru a pocit bezpečí, pokud toto není splněno, sociální pracovník nevykonává kvalitní práci této profese, ale pouze vykonává, co musí, co je mu určeno.

(Kopřiva, 2013, s. 15). Sociální pozice pomáhajících profesí určuje sociální prestiž, úctu, jakou tato profese ve společnosti prožívá. Negativním faktorem, který ovlivňuje tuto prestiž však je, že sociální pozice není doceněna společensky. Předmětem sociální pedagogiky je výchova a vývoj osobnosti. Profese sociálního pedagoga, je určitým způsobem velmi blízká profesím učitele, vychovatele, psychologa, psychoterapeuta, ale nemůže je nahradit. (Svoboda, s. 7). Sociální pedagog vykonává přímou sociálně pedagogickou činnost. Tato je definována jako vzdělávací, osvětová, sociálně-výchovná, preventivní, podpůrná, reedukační, poradenská, diagnostická, koordinační, organizační a expertní činnost. Vzdělávací a osvětová činnost jsou programy zaměřené převážně na rodinu a komunitu. Sociálně – výchovná a preventivní činnost jsou aktivity, které vedou k sociálním dovednostem klientů, předcházení jejich sociálnímu vyloučení, rasismu apod. Podpůrná činnost vyžaduje podporu v obtížných životních situacích klientů, ať již jsou to žáci, jejich rodiny, národnostní menšiny, osoby bez přístřeší, aj. Při poradenské činnosti pomáhá sociální pedagog v řešení konfliktů mezi aktéry, rodinou, jednotlivci, komunitou, školou. Diagnostickou činností se diagnostikuje přirozené prostředí klientů a vyhledávají se klienti v prostředí sociálně znevýhodněném, zanedbávaným a ohrožujícím. Při koordinační a organizační činnosti sociální pedagog spolupracuje s obcemi a odbornými službami při realizaci programů prevence, spolupracuje s kurátorem, sociálními pracovníky OSPODU a neziskovým sektorem. (Moravec, 2015, s. 8). O profesi sociálního pedagoga, bychom mohli říci, že se jedná o pracovníka, který řídí výchovný proces směrem žádoucího osobnostního rozvoje ve směru integrace a to především osob, (ať již jsou to děti, mládež nebo dospělí), jež se nacházejí v krizové situaci a potřebují odbornou pomoc (Kraus, 2001, s. 34). Při vymezování funkce sociálního pedagoga je potřeba si zodpovědět základní otázky jaké má profese sociálního pedagoga funkce, s jakou klientelou sociální pedagog může pracovat a jaké by měly být jeho kompetence.

1.2 Funkce sociálního pedagoga

Uplatnění sociálního pedagoga, je velice čtené a proměnlivé, proto je složité najít společného jmenovatele, který by jasně, srozumitelně a zřetelně definoval funkci sociálních pedagogů v současné společnosti. I přesto lze najít společné funkční znaky, které jsou pro tuto profesi charakteristické (Prokop, 2000, s. 23).

Hlavní funkce sociálního pedagoga lze v zásadě charakterizovat dvěma oblastmi:

- funkce integrační
- funkce rozvojové

Funkce integrační se týká činností osob, neboli klientů, nacházejících se v krizových situacích, psychickém, sociálním, či psychosociálním ohrožení, potřebující odbornou pomoc a podporu. Tito klienti se obvykle stávají pro okolí překážkou (Kraus, 2008, s. 35). Pokud bychom tyto funkce více popsali, pak sociální pedagog zprostředkovává uvedení do společnosti pomocí změnou chování, postojů a přesvědčení. K tomu patří například přesnost, píle a svědomitost při plnění úkolů, připravenost ke spolupráci, spolehlivost a přesnost ve styku s lidmi, loajalita a věrnost vůči státu.

U druhé funkce nejde o žádnou specifickou situaci, ale funkce rozvoje, zahrnuje zajištění žádoucího rozvoje osobnosti ve směru zdravého životního stylu, hodnotného a užitečného naplnění volného času, tím zahrnuje i moment prevence a týká se celé populace (dětí a mládeže především). (Procházka, 2012, s. 62).

Funkce sociálního pedagoga mají souhrnně povahu výchovného působení ve volném čase, vytváření nabídky hodnotných volnočasových aktivit, poradenské činnosti na základě diagnostiky a sociální analýzy problému a životní situace, v níž se vychovávaný nachází, dále povahu reedukační a resocializační péče i terénní práce (Chudý, 2006, s. 22).

Vyjdeme-li ze současné situace již tradičního povolání vychovatele, ať již v nejrůznějších výchovných zařízeních, a vezmeme-li v úvahu východiska, které jsme popsali výše o funkcích sociálního pedagoga, pak nelze pochybovat o jeho potřebnosti a významu pro fungující společnost.

1.3 Klientela sociálního pedagoga

Klientela sociálního pedagoga je velmi široká, neboť sociální pedagogika je vědou spolupracující s více vědních oborů. Proto se profese sociálního pedagoga nezaměřuje jen na jednu věkovou skupinu, ale věnuje se práci s lidmi různého věku, ať již jsou to děti, mladiství, rodiny, menšinové skupiny, dospělé osoby středního i vyššího věku, tak i senioři (Lorenzová, 2001, s. 31). Sociální pedagog se může ve své práci potkávat jak s klientem, se kterým pracuje na individuální práci, tak se skupinou klientů či s komunitou. Tyto přístupy se však prolínají a

během jednoho „případu“ může sociální pedagog využít všech těchto přístupů. Sociální pedagog může pracovat s klientem či klienty podle volby. Buď se zaměří na individuální práci, skupinovou práci, či komunitní práci (Prokop, 2000, s. 46).

Individuální práce s klientem je hlavním tématem sociální práce. Velmi důležité jsou sociální vztahy klienta a práce s nimi. Mühlpachr (2004b) uvádí, že sociální problémy vycházejí z narušení sociálních vztahů a postojů k okolí. Jde tedy o stejný předpoklad jako u sociální pedagogiky a tudíž je i zde tato metoda efektivně využitelná. Předpokládá se, že jedincům je možné pomoci sociálně výchovným působením. Sociální pedagog musí navodit výchovné prostředí a utvořit realistický pohled na situaci klienta a zvyšovat schopnosti navázat dobré sociální vztahy a postoje.

Mühlpachr také uvádí přístup realitní terapie, což znamená, že není třeba se zabývat minulostí, ale musí se řešit přítomnost a to jasným a realistickým pohledem na svoji životní situaci a na následky svého chování. Sociální pedagog při tomto přístupu využívá tři postupy:

- 1) Vytváří osobní hluboký vztah ke klientovi
- 2) Odmítá nerealistické a neodpovědné chování klienta, přitom klienta stále akceptuje a angažuje se v jeho životě
- 3) Postupně učí klienta lepším, odpovědnějším a zralejším způsobem uspokojování psychických potřeb (Mühlpachr, 2004)

Skupinová práce je cílená činnost ke skupině uživatelé zaměřující se na rozvoj jejich psychosociálních dovedností. Podporuje úsilí jedince o změnu v jeho sociální situaci a sociálním fungování, rozvíjí vzájemné pozitivní vztahy mezi členy skupiny a zlepšuje sociální fungování skupiny. Tato práce je účinným a efektivním způsobem, jak pomoci lidem, které spojuje obdobný problém. Skupina tvoří prostředí, ve kterém se uskutečňuje sociální služba. Sociální pedagog pracuje s různými skupinami, ať již jsou to zneužívané, týrané a zanedbávané děti, osamocení rodičové, rodiny po rozvodu, mnoho problémové rodiny, se zdravotně znevýhodněnými, s mentálně postiženými, s duševně nemocnými, se starými lidmi, s umírajícími v hospici, s uživateli drog, s oběťmi násilí v rodině, s ženami, které poskytují placené sexuální služby, s rizikovou mládeží, s nezaměstnanými, s bezdomovci i uprchlíky. Členové skupiny pracují na společných problémech, podporují se a mají snahu prospět druhým. Posilují každého člena a ten se stává částí produktivního celku. Skupinový pracovník

povzbuzuje a podporuje atmosféru sdílení, emoční angažovanost a řešení problémů (Matoušek, 2005, s. 274)

Práce sociálního pedagoga s blízkými osobami (rodiče, přátelé, kamarádi apod.) uživatelů nabízí informační servis a poradenství, ale pouze za předpokladu, že k tomu dal uživatel souhlas. Pokud uživatel nedá souhlas, pak sociální pedagog provádí situační intervenci, neboli řeší aktuální problémovou situaci (Zimmermanová, 2007 s. 7).

Ať již sociální pedagog pracuje s jakýmkoliv klientem, či skupinou klientů, jde mu o osobnostní vývoj klienta, hledá příčinu sociálního selhávání, provádí terapeutické programy, preventivní programy, nabízí a je nápomocen při hledání vhodných sociálních služeb a pakliže jsou klienti sociálně vyloučení, pomáhá při jejich znovu začleňování do společnosti.

1.4 Kompetence sociálního pedagoga

Kompetence jsou výsledkem teoretické i praktické přípravy, jsou odrazem připravenosti na profesionální činnost v určitém povolání. Jsou to požadavky, zahrnující výbavu vědomostí, praktických dovedností a etickou identitu (Kraus, 2001, s. 35). Koubek spatřuje kompetence jako souhrn předpokladů, vykonávat činnost, či profesi. Způsobilost zvládat pracovní pozici, být v určité oblasti kvalifikovaný (Koubek, 1997, s. 216). Bakošová chápe kompetence sociálního pedagoga jako širší pojem zahrnující i právní terminologii znamenající výkon profese podle stupňů vzdělání. Kompetence sociálního pedagoga představují výkon v povolání, kterému předchází nutná příprava i praktické zkušenosti (Bakošová, 2005). Jde o soubor požadovaných vlastností, zkušeností, znalostí, schopností, dovedností, motivací a osobnostních charakteristik, které využíváme k úspěšnému řešení nejrůznějších úkolů a životních situací při pomoci svých klientů a při zvládnutí sociální činnosti vykonávat.

Obrázek 1 Kompetence

Chudý spatřuje kompetence sociálního pedagoga vycházejících z rolí, které ve své praxi zastává. Sociální pedagog pracuje při výkonu své profese například v roli manažera práce ve výchovných a sociálních zařízeních, diagnostika výchovných a sociálních problémů, konzultanta při potížích s učením, vychovatele, animátora volného času dětí a mládeže, inovátora výchovně-vzdělávacích metod či v roli reflexivního profesionála (Chudý, 2006, cit. podle Chudý, Neumeister, Jůvová et al., 2010, s. 32).

Kompetence sociálního pedagoga můžeme rozdělit na:

- Edukační
- Sociálně-výchovné
- Prevenční
- Resocializační
- Poradenské
- Práce s prostředím
- Diagnostické

- Společenské

Edukační – sociální pedagog je v nejširším slova smyslu edukátor a vychovatel, tvořící si vlastní strategii edukace, využívá své poznatky z teorie i praxe. Pomáhá formovat a rozvíjet životní zvyklosti člověka. Pracuje na jeho rozvoji osobnosti. Tento rozvoj se uskutečňuje směrem k souladu kritérií z předem stanovených cílů.

Sociálně-výchovné - zde sociální pedagog posiluje sociální osobnost člověka za pomoci připraveného prostředí, různých programů a nauky komunikace. Rozvíjí se prosociálnost, asertivita a humanitní osobnost.

Prevenční – sociální pedagog umí vnímat odklony od běžných norem chování a nasměrovat rizikové jedince i skupiny ke správným společenským normám. Předchází a minimalizuje rizikové chování. Prevenci můžeme rozdělit na terciální, sekundární a primární (Bakošová, 2005).

Resocializační – tyto kompetence umožňují sociálnímu pedagogovi reagovat na vzniklé sociální a výchovné situace, vedoucích ke vzniku sociálně patologických jevů. Touto kompetencí pomáhá vyčleněným ze společnosti najít správnou cestu k znovu začlenění se a tím snižuje sociální izolaci těchto osob.

Poradenské – poradenství chápeme jako výměnu zkušeností a informací, odborné rady a profesionální podporu. Při této kompetenci si sociální pedagog musí být jistý za správnost svých rad, kdy klienti spoléhají na jeho znalosti. Cílem poradenské kompetence je pomoci dosáhnou změn klientů k postoji jejich problému. Touto kompetencí vedeme klienta k lepšímu sebepoznání a ujasnění si jeho životních cílů.

Práce s prostředím – touto kompetencí sociální pedagog umí diagnostikovat prostředí, vytváří klima mezi klienty a využívá podnětů prostředí.

Diagnostické – diagnostické kompetence pomáhají sociálnímu pedagogovi odhalovat příčiny vzniklých sociálně patologických jevů. Tato kompetence vyžaduje zaměření na diagnostiku prostředí, diagnostiku sociálních aspektů výchovy a diagnostiku specifických osobností.

Společenské – společenské kompetence slouží sociálnímu pedagogovi k posilování a formování kolektivu, integruje klienty, posiluje jejich role, pracuje se sociální sítí a rozvíjí sociální kontakty a vztahy (Svoboda, s. 42).

Kraus dělí kompetence na informativní a formativní.

INFORMATIVNÍ

FORMATIVNÍ

Vědomosti

- všeobecné
- speciální

Dovednosti

- senzomotorické
- sociální
- intelektuální
 - diagnostické
 - didaktické
 - řešit problémy

Osobní vlastnosti

- charakterové
- volní
- zájmy

Dále podle Čerstvé, mohou být kompetence:

- Výchovně vzdělávací – multikulturní, mediální, volnočasové, mezigenerační, zážitkové, preventivní. Jsou to dovednosti, které sociální pedagog zapojuje do práce s klienty.
- Kompetence práce s prostředím – pedagogizace prostředí, diagnostika prostředí, využívání podnětů z prostředí, tvorba klimatu. Tato kompetence se dá využít při jakékoliv výchovné činnosti.
- Společenské kompetence – jde o dovednost pracovat se skupinou nebo jednotlivci k přípravě na život ve společnosti.
- Osobnostně formativní kompetence – rozvoj osobnosti, ovlivňování životního stylu, práce se změnou postojů klienta, posilování žádoucího chování. Touto dovedností formuje sociální pedagog osobnost jedince k zapojení do plnohodnotného společenského života.

2 SOCIÁLNÍ PEDAGOG V PRAXI

Uplatnění sociálního pedagoga v praxi, stejně jako jeho pole působnosti je široké. Sociální pedagog má kompetence realizovat a řídit práci v sociálně výchovné sféře, pracovat ve státní správě, dokáže identifikovat, analyzovat a řešit pedagogické problémy a poskytovat služby pedagogického nepedagogického poradenství. Absolventi sociální pedagogiky mohou nacházet uplatnění v oblasti sociální prevence, především v eliminaci faktorů sociálního vyloučení – sociální exkluze. „Místo sociálního pedagoga je zejména v práci s problémovými skupinami občanů, kteří jsou nejvíce ohroženi sociální exkluzí, v prevenci zločinnosti, sociální péči, zájmové činnosti a ve vzdělávání dospělých apod. cílem práce sociálního pedagoga je dosáhnout schopnosti jedince odpovědně a kvalifikovaně plnit své sociální role“ (Prokop, 2000, s. 31). Jeho pracovní činnosti mají povahu výchovného působení ve volném čase, poradenské činnosti, reedukační a resocializační činnosti i terénní práce. Jde o činnost zaměřenou na děti, mládež, ale i dospělé a staré lidi. Sociální pedagog nachází své uplatnění v oblasti prevence sociálně-patologických jevů, vězeňských zařízení, výchovy ve volném čase a vytváření nabídky hodnotných volnočasových aktivit, v sociálně-výchovné práci s minoritami, kulturně znevýhodněnými a marginálními skupinami obyvatelstva. Sociálně pedagogická dimenze působení představuje širokou oblast mnoha resortů:

- a) Resort školství, mládeže a tělovýchovy
 - školní kluby, družiny,
 - domovy mládeže
 - dětské domovy
 - domy dětí a mládeže, střediska volného času
 - instituce ochranné výchovy
 - instituce výchovného poradenství včetně výchovného poradce ve školách
 - systémy preventivně výchovné péče jaké jsou krizová centra, střediska pro mládež

- b) Resort spravedlnosti
 - oblasti penitenciální a postpenitenciální péče (vychovatelé v nápravných zařízeních, věznicích, institut probačního pracovníka)

- c) Resort zdravotnictví

- psychiatrické léčebny
 - rehabilitační instituce
 - kontaktní centra (protidrogová apod.)
- d) Resort sociálních věcí
- sociální asistenti
 - sociální kurátoři pro mládež
 - sociální kurátoři pro dospělé
 - instituce sociálně výchovné péče o seniory
 - ústavy sociální péče
- e) Resort vnitra
- utečenecké tábory
 - nápravná zařízení

Uvedli jsme zde instituce, které se sociálními pedagogy daného typu počítají, u jiných je třeba jejich uplatnění zakotvit z legislativního hlediska (Kraus, 2008, s. 81).

V sociální pedagogice jako v tzv. pomáhající disciplíně vidí Lorenzová jednu z důležitých úloh sociálního pedagoga a to předcházení sociálním konfliktům mezi jedinci, skupinami a širšími sociálními celky a napomáhat jejich řešení (Lorenzová, 2001, s. 293)

Jiné uplatnění sociálního pedagoga uvádí Gulová a to jako mimoškolního pedagoga, jehož činností je vytváření podnětného prostředí mimo školu a mimo rodinu, kde úzce spolupracuje s organizacemi volnočasových aktivit dětí a mládeže. V současné společenské situaci je nutné dětem a mládeži nabídnout kvalitní a podnětné možnosti trávení a organizaci volného času v součinnosti s kvalitním personálním obsazením pozic vedoucích takto koncipovaných skupin (Gulová, 2011, s. 166)

Další možnost praktického využití sociálního pedagoga v praxi je podle J. Prokopa nejen v konkrétní sociální a sociálně pedagogické práci, ale i v tzv. sociálním managementu.

(Prokop, 2000, s. 108) „Kdo jiný, než odborníci ze sociálního managementu by měli určovat prioritní problémové a vývojové přístupy sociálnosti sociálního státu, často spojené s rovinou financování. Bohužel rozhodují odborníci z jiných vědních oborů, často i politici.“

2.1 Uplatnění sociálního pedagoga z legislativního hlediska

Přestože profese sociálního pedagoga nenajdeme ani v katalogu prací a není ani ukotven v zákoně o sociálních službách, může se sociální pedagog uplatnit dle platné legislativy jako sociální pracovník. Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost a sociální rehabilitace (Zákon 108/2006Sb. O sociálních službách). Zákon 563/2004Sb. O pedagogických pracovnících uvádí, že pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, výchovnou, speciálně pedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost, přímým působením na vzdělávaného. Tím uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu. Sociální pedagog nemá kvalifikaci na přímou vyučovací činnost, ale může se uplatnit jako vychovatel, pedagog volného času, či asistent pedagoga. Vychovatel zabezpečuje výchovu a péči o děti a mládež mimo rámec školy, např. ve školní družině, v dětském domově aj. Dále vychovatel organizuje režim v tomto určitém zařízení a dohlíží na jeho dodržování. Organizuje činnost dětí v jejich volném čase a snaží se o rozvoj schopností prováděním různě zaměřených činností. Funkce asistenta pedagoga představuje tzv. podpůrnou službu umožňující lepší vzdělávání s individuálními žáky nebo se skupinou se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich následné lepší uplatnění na trhu práce. V resortu MŠMT sociální pedagog provádí podpůrnou službu při vzdělávání žáků se zdravotním postižením ať již v běžných mateřských, základních, středních, či vyšších odborných školách, tak těžce zdravotně postiženým ve speciálních školách. Dále pak žákům se sociálním znevýhodněním a to především jako romský asistent v přípravných třídách i běžných třídách a speciálních škol. Legislativní zabezpečení asistenta pedagoga je zajišťováno na základě dokumentů, jako jsou:

- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice– Bílá kniha
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky
- Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením
- Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením

(<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/informace-o-asistentech-pedagoga>).

Podpůrná služba probíhá vždy ve třídě, kde jsou současně vzděláváni i ostatní žáci. V oddělených třídách, by měla tato práce s dětmi probíhat pouze za předpokladu, když je vzdělávací plán dětí se speciálními vzdělávacími potřebami zcela odlišný od ostatních žáků. Asistent pedagoga, nemá kvalifikaci na samostatnou přípravu výuky a nemůže poskytovat žákům výklad nové látky, ale může zastupovat učitele ve vybraných aktivitách v práci s žáky bez postižení. Dále pak má sociální pedagog možnost uplatnění v resortu spravedlnosti a to jako vychovatel ve vězeňském zařízení a v resortu vnitra v nápravném zařízení. Zde zabezpečují výchovu, udělují tresty i pochvalu za vykonanou práci, prošetřují stížnosti vězňů, doručují tisk atd. (Sbor nápravné výchovy, Vězeňská služba České republiky).

2.2 Uplatnění sociálního pedagoga z hlediska cílové skupiny

V této práci se chceme zaměřit více na cílovou skupinu kontaktní práce a cílovou skupinu nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Cílové skupiny kontaktní práce jsou různorodé a lze je odlišit podle mnoha znaků. Tyto znaky mohou být např. věk, pohlaví, příslušnost k národnostní či etnické skupině, subkultuře apod. Ale také znaky, podle kterých sociální pedagog pomáhá dané klientele, ať již jsou to osoby poskytující placené sexuální služby, osoby bez přístřeší, uživatelé návykových látek atd. (Svoboda, s. 53).

Lidé bez domova ve svém životě postrádají někoho, kdo by jim poskytl oporu v jejich úzkosti, strnulosti a apatii ke své osobě. K tomu jim může pomoci sociální pedagog v rámci terénní práce. Problémem ovšem je, jak se k těmto lidem dostat. Lidé, kteří žijí na ulici už dlouho, o pomoc málokdy stojí a lidé, kteří jsou na ulici krátce a pomoc sami nevyhledávají, jsou zpočátku těžko rozeznatelní, na ulici si teprve zvykají. Právě v tomto období než dojde k uvyknutí je ale možná účinná intervence (Bednářová, 2003, s. 81). Sociální pedagogové, kteří by s touto skupinou pracovali, by museli hledat různé možnosti, vhodné techniky a způsoby, jak tyto osoby kontaktovat a informovat o možnostech řešení jejich situace. Sociální pedagog z terapeutického hlediska může v rámci komunikace s těmito lidmi hovořit o jejich zkušenostech, jaké to bylo, než se ocitli na ulici a pomoci mu k návratu a začlenění se do společnosti (Matoušek, 2005, s. 321). Lidé, kteří žijí na ulici již dlouho, nejsou schopni a někdy ani ochotni se zpět začlenit do společnosti. Ztratili víru ve zlepšení jejich způsobu

života a rezignovali. Jak jsme již výše zmiňovali, odmítají jakoukoliv pomoc, odmítají se přizpůsobovat sociálním normám a jsou ochotni žít bezpracný život s téměř neomezenou svobodou na pokraji společnosti. Někteří bezdomovci zvládají svoji nelehkou situaci, ve společnosti psa. O svém psovi mluví jako o své rodině. Spatřují v něm kompenzaci důležitých citových mezilidských sociálních kontaktů. Tito lidé u svého psa nalézají to, co hledáme ve své rodině a to především podporu, pochopení, lásku, důvěru, jistotu atd. (Janoušek, s. 22).

Sociální pedagog pomáhající uživatelům závislých na nealkoholových drogách, by měl být i v kontaktu s jejich rodinnými příslušníky. Zpočátku, to jde velice obtížně, rodina nechápe smysl nabízených služeb a sociální pedagogy a pracovníky vnímá jako ty, kteří uživatele podporují. Díky komunikaci se může situace změnit a pomoc sociálních pedagogů je v rodině vítána. Schopnost komunikace je nejdůležitější schopností sociálních pedagogů v terénní práci s uživateli nealkoholových drog a touto cílovou skupinou. Pokud je klient ochotný mluvit o svém životě a jeho důsledcích, musí umět sociální pedagog i naslouchat a umět nabídnout určitou pro klienta přijatelný program pomoci (Matoušek, 2005, s. 326). U cílové skupiny závislých na nealkoholových drogách, ale nejen u této skupiny, je úspěšný sociální pedagog tehdy, když si získá klientovu důvěru, respekt a hodnověrnost.

Definování cílové skupiny můžeme rozdělit podle úrovní:

- Abstraktní úroveň
- Obecná úroveň
- Konkrétní úroveň
- Pracovní úroveň

Abstraktní úroveň – souvisí s posláním organizace a její charakteristikou (např. děti a mládež, nebo dospívající mládež procházející nepříznivými sociálními situacemi).

Obecná úroveň – tato úroveň souvisí se základním stanoviskem organizace. Zde již lze přesně určit, kdo je a kdo naopak není klientem konkrétního zařízení.

Konkrétní úroveň – každá organizace má své vytyčené cíle a cílové skupiny, tato úroveň pak z těchto cílů a skupin vychází. Její typickou problematikou je plánování aktivit v aktuálním období a místě.

Pracovní úroveň - pracovníci konkrétního zařízení jsou po čase fungování programu schopni sestavit profil příznačného klienta. (Klíma, 2007, s. 89).

Klienti nízkoprahového zařízení pro děti a mládež jsou ve většině případů adolescenti. Dospívající se zabývá svými emocionálními prožitky, potřebami, přáními, hledají smysl života a vytváří si identitu svého „JÁ“. V období adolescence se mnoho náročným životních situací vrství a problémy zviditelňují. Dospívající vidí svoje problémy jako neřešitelné, vedou zahálčivý život, zanedbávají povinnou školní docházku, požívají alkohol a návykové látky, jsou ohroženi závislostí, utíkají z domova, mohou se ocitnout mezi osobami bez přístřeší, páchají přestupky nebo jinak ohrožují lidské soužití.

3 NÍZKOPRAHOVOST

Většina lidí na otázku, co je to nízkoprahová služba, odpoví „nevím“. Když se zeptáme sociálních pracovníků, pracovníků v sociálních službách nebo sociálních pedagogů, odpoví, že je to určitá služba pro všechny. Služby jsou anonymní, zdarma a bez jakéhokoliv průkazu. Obvykle nevyžadují žádná doporučení, posudky ani potvrzení. Tyto informace však nejsou zcela přesné (Klíma, 2010, s. 47). Nízkoprahovost spojujeme se sociálními službami. Pracovníci někdy sami vyhledávají potřebné lidi přímo v terénu, na nádraží, na ulicích a podobně. Odtud také pochází známé označení jako „streetwork“. Tato zařízení, často provozují nestátní neziskové organizace, které poskytují ambulantní, pobytové nebo terénní služby prostřednictvím volnočasových aktivit (Pavelková, 2012, s. 62). Mezi poskytovatelem služby a osobami, pro které je služba určena, může existovat jakási bariéra, která brání některým osobám, vyhledat pro něj prospěšnou službu. Tato bariéra může být jak na straně poskytovatele služby, tak na straně osob, kteří pomoc potřebují. Pro tyto osoby je to například neznalost, neinformovanost, rezignace, pasivita, neschopnost či neochota službu vyhledat, nebo neochota plnit podmínky spojené s čerpáním běžných služeb. Pro poskytovatele to mohou být například ideové zábrany, nedostatek pragmatického přístupu, nedostatek hledání, neznalost funkčního řešení, rezignace, či neochota investovat do určité oblasti veřejné prostředky. (Kontaktní práce, 2007, str. 177)

V materiálu Pojmosloví NZDM najdeme některé základní rysy nízkého prahu, jako například: že je zaměřena na osoby, které nevyhledávají běžnou institucionalizovanou pomoc, nízkoprahová služba je poskytována co nejvíce v běžném, přirozeném prostředí klienta, pro realizaci služeb nepotřebujeme znát podrobné údaje o klientovi, jsou odstraňovány bariéry využití služby jak psychologické, sociální, tak i technické. Pragmatičtěji než jsme zvyklí, jsou nastaveny i cíle nízkoprahovosti. Můžeme ji chápat jako princip, jímž se inspirujeme a jímž poměrujeme chod sociální služby (Pavelková 2012, s. 71). Na nízkoprahovost můžeme také nahlédnout v kontextu cílových skupin a jejich žitých skupinových norem (nebo také typické chování těchto skupin), dále v kontextu kontaktní práce, nebo reálná dostupnost nízkoprahové kontaktní rámce, jako pragmatické nastavování cílů a jako šetrné nakládání s údaji. Do každé z těchto oblastí se nízkoprahovost promítá. (Pojmosloví nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, 2006)

Zaměříme-li se na cíle nízkoprahových zařízení, jde především o zlepšení kvality života, prevence vyloučení ze společnosti, minimalizování sociálních rizik, mírnění, ale i předcházení rizikového chování, nabízení možnosti trávení volného času, pomoc při zvládání životních událostí, prevence sociálně patologických jevů a spolupráce s dalšími subjekty, objasnění identifikace problému a jeho přijetí klientem. Nízkoprahové zařízení nabízejí spoustu služeb, mezi které můžeme zařadit také doučování, sportovní, taneční nebo kreativní dílny, pomoc s přípravou do školy, nabídka různých kroužků, pomoc při uplatňování práv, sociální poradenství a v neposlední řadě, pokud jde o uživatele drog, pak nabízejí výměnný program stříkaček a jehel a hygienický servis (Klíma 2010, s. 201).

Pokud toto všechno shrneme, pak můžeme říci, že nízkoprahové zařízení se řídí podle určitých principů a zásad jakými jsou:

- Princip nízkoprahovosti, což znamená snadnou dostupnost pro všechny klienty.
- Princip volného vstupu, ten umožňuje dobrovolné docházení do zařízení.
- Princip dobrovolnosti, je takřka totožný s předešlým principem, je jen na klientovi, zda chce do zařízení docházet či nikoli.
- Princip individuálního přístupu, je takový, že ke každému klientovi se přistupuje jako k individuální osobnosti, která má své potřeby, problémy a názory.
- Princip anonymity a mlčenlivosti, uživatelé mají právo zůstat v anonymitě.
- Princip dodržování práv.
- Princip flexibility, služby se přizpůsobují podle potřeb klienta.
- Zásada nezávislosti, pracovníci těchto zařízení musí poskytovat služby nezávisle na svých názorech a postojích.
- Zásada nestrannosti, pracovníci přistupují ke klientům nestranně a nezaujatě.
- Zásada diskrétnosti, odbornosti, bezplatnosti a s dodržováním právních předpisů.

Principy nízkoprahovosti podle Herzoga (2004)

- Zařízení vytváří prostředí, které je svým charakterem a umístěním blízké přirozenému prostředí cílové skupiny.
- Pasivita, či názorová odlišnost není důvod pro omezení přístupu klienta ke službě.
- Klient může zůstat v anonymitě. Jakákoliv dokumentace obsahující osobní údaje klienta musí být vedena pouze se souhlasem klienta a ten má právo do ní nahlížet.

- Zařízení získává jen ty údaje klienta, které jsou nezbytné pro poskytování odborných a kvalitních služeb.
- Pro užívání služby není podmínkou členství či jiná forma registrace, ani pravidelná docházka do zařízení. Klienti mohou přicházet a odcházet v rámci otevírací doby zařízení podle svého uvážení. Nejsou ani povinni se zapojovat do připravených činností.
- Služby sociálního charakteru jsou poskytovány bezplatně.
- Provozní doba služby odpovídá potřebám klienta. Je otevřeno tak, kdy to vyhovuje podmínkám klienta (jak z hlediska dne, tak měsíce a roku). Zároveň je provozní doba služby stabilní a nedochází k jejím náhlým výpadkům.
- Službu může využít kdokoliv z cílové skupiny bez omezení, pokud svým chováním a jednáním neohrožuje sám sebe, ostatní klienty, pracovníky či efektivitu služby.

Na nízkoprahovost můžeme pohlížet jako na několik dílčích center, kterými jsou:

- 1) Nízkoprahová denní centra, které poskytují služby ambulantní a terénní pro osoby bez přístřeší.
- 2) Nízkoprahové terénní programy pro osoby bez přístřeší a osoby závislé na návykových látkách.
- 3) Kontaktní centra, kde jsou služby poskytovány jak ambulantní tak terénní pro osoby závislé na návykových látkách.
- 4) Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, je služba poskytována ambulantně i terénně dětem a mládeži od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy.

Cílové skupiny jsou pro každé nízkoprahové zařízení odlišné. Mohou to být lidé bez přístřeší, sociálně vyloučení, nebo jinak ohrožení, kteří potřebují pomoc. Podle věku se tyto centra specializují na skupiny mladší školní věk (6 – 12 let), starší školní věk (13 – 18 let), mladí dospělí (19 – 26 let), dospělí (27 – 64 let) a mladší senioři (65 – 80 let) (Kontaktní práce, 2010, str. 186). K ukončení poskytované služby může dojít jak ústně, tak písemně a to mezi poskytovatelem služby a uživatelem, tak i jednostranně.

3.1 Nízkoprahová denní centra

Jde o stacionární službu, tedy vymezenou uzavřeným prostorem a tak jako ostatní nízkoprahová zařízení, tak i tato denní centra poskytují služby bezplatně a ve většině případů sedm dní v týdnu. (Kalousek, Klíma, 2010, s. 129). Jsou poskytovány osobám bez přístřeší a nabízejí služby sociální prevence a snaží se pomoci klientovi vrátit do běžného života. Bezdomovci neboli osoby bez přístřeší jsou vymezeni podle definice organizace FEANSTA jako:

- a) Stav bez přístřeší (lidé přebývající i přespávající venku, nebo v noclehárně).
- b) Stav bez bytu (lidé žijící na ubytovnách, v azylových domech, lidé, kteří opustili vězení, z léčeben a nemají se kam vrátit, dětské domovy, výchovné ústavy).
- c) Bydlení v nejistých podmínkách (hrozící vystěhování, domácí násilí).
- d) Bydlení v nedostatečných podmínkách (nevhodné, či provizorní podmínky).

Všechny tyto osoby pak můžeme rozdělit na:

- Zjevné
- Skryté
- A potenciální

Zjevnými jsou osoby, o kterých víme, že jsou bez domova a oni svou situaci tak i vnímají. Skryté jsou ty osoby, o kterých bychom na první pohled nemuseli poznat, že jsou bez domova, nespolupracují s institucemi, nepobírají dávky, nevyužívají sociální služby a často mění svůj pobyt, své působiště. Třetí tzv. potenciální bezdomovci, jsou lidé, kteří jsou ohrožení akutní ztrátou domova. Tito lidé bydlí v domech určených k demolici, bydlí bez nájemní smlouvy nebo obývají squaty. (Janoušek, str. 5)

První kontakt klienta s centrem je převážně na uspokojení základních životních potřeb, poté těmto osobám centrum pomáhá najít další možnosti pro život. Nabízí například posezení v klidném a bezpečném zázemí, ohřev, ale i nabídku stravy, aktivity pro využití času, praní a sušení prádla, podpůrný rozhovor, základní sociální poradenství, pomoc při uplatňování práv a doprovod s možnou asistencí při jednání s ostatními institucemi. Klienti se zde mohou učit návykům, jako jsou osobní hygiena, kultura stolování, spolupráce a komunikace s jinými

lidmi, na úřadech a jiných institucích (Herzog, 2004, s. 63). Cílem těchto center je poskytnout uživateli maximální podporu v jeho návratu do společnosti a plnému zapojení se do života tak, aby měl své bydlení, práci, rodinu, přátele. Pomoci jim zajistit své základní životní potřeby (stravu, hygienu, ošacení, odpočinek) a vyřídit osobní doklady. Klienti se zde dozvědí základní informace pro možná řešení své obtížné životní situace se snahou o klientovu soběstačnost při jejím zvládnání. Cílovou skupinou těchto center jsou osoby bez přístřeší a to zejména: dospělé osoby, mládež a mladí dospělí od 18 let, etnické menšiny, osoby z jiného sociokulturního prostředí, osoby opouštějící zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody. (Pavelková, 2012, s. 18). Někomu může být ale služba odmítnuta a to zejména agresivním osobám, které ohrožují pracovníky zařízení, nebo jejich klienty, dále osobám, kteří přicházejí do zařízení pod vlivem alkoholu či drog, nebo tyto návykové látky v zařízení šíří, užívají a chovají se pod jejich vlivem agresivně, dále také osobám, které nerespektují vnitřní pravidlo nízkoprahového denního centra. Dále služba nemusí být poskytnuta, nebo může být ukončena z důvodů popsanych v případech uvedených § 91ods. 3 zákona č. 108/2006 Sb. O sociálních službách: „Poskytovatel sociálních služeb může odmítnout uzavřít smlouvu o poskytování sociálních služeb pouze, pokud

- a) neposkytuje sociální službu, o kterou osoba žádá, a to i s ohledem na vymezení okruhu osob v registru poskytovatelů sociálních služeb
- b) nemá dostatečnou kapacitu k poskytnutí sociální služby, o kterou osoba žádá, nebo
- c) zdravotní stav osoby, která žádá o poskytnutí pobytové sociální služby, vylučuje poskytnutí takové sociální služby; tyto zdravotní stavy stanoví prováděcí právní předpis, nebo
- d) osobě, která žádá o poskytnutí sociální služby, vypověděl v době kratší než 6 měsíců před touto žádostí smlouvu o poskytnutí téže sociální služby z důvodu porušování povinností vyplývajících ze smlouvy.“

3.2 K-centra

Kontaktní centra začala vznikat ve světě po r. 1970. Jsou často označována jako programy výměny jehel. Dosáhla téměř celosvětového rozšíření, byť některými státy nejsou

podporována (např. USA, Rusko). Prvním kontaktním centrem založeným v ČR v r. 1992 bylo Nízkoprahové středisko Drop In v Praze. Od r. 2007, tedy od platnosti zákona o sociálních službách, jsou mezi definovanými typy služeb také kontaktní centra (k 1. 1. 2012 bylo registrováno 61 zařízení v České republice). (<http://www.drogovaporadna.cz/pomoc-a-lecba/streetwork,-k-centra>). Pokud člověk už drogy užívá a zatím není motivován ke změně, k léčbě, je nezbytné, aby byly k dispozici služby, které mu pomohou udržet se při životě, než se pro případnou změnu ve svém životě rozhodne. A také ochrání jak jeho, tak jeho okolí před rizikem nákazy infekčními chorobami a sníží další zdravotní a sociální rizika související s užíváním drog. Mezi organizace, kde poskytují takovéto služby se řadí K-centra (Kalina, 2001, s. 103).

K-centra jsou víceúčelová nízkoprahová zařízení, nabízející pomoc lidem s drogovým problémem, jejich příbuzným a známým. Informují veřejnost o drogové problematice, motivují k absenci a snaží se minimalizovat rizika vyplývající z užívání drog. Dále poskytují komplex ambulantních služeb pro uživatele drog i jejich příbuzným v oblasti terciární prevence. Veškeré jejich programy vedou ke snížení drogové epidemie ve společnosti. Tento hlavní cíl, se dá rozdělit na několik dílčích cílů:

- Služba prvního kontaktu se závislými osobami, jejich blízkými a rodinami.
 - Odborné sociální poradenství, motivace k léčbě, hledání vhodného zařízení pro každého klienta.
 - Minimalizování zdravotních důsledků způsobené drogami použitím přístupu Harm reduction (je to přístup vedoucí ke snižování rizik spojených s užíváním drog, zmenšení zla).
 - Podporu a udržení socializace, případnou resocializaci klienta, tedy prevenci sociálního úpadku.
- Prostřednictvím práce v terénu mapovat situaci v regionu, zachycení co největší části populace závislé na drogách a získání klientů pro přístup Harm reduction a případnou další práci (Zimmermanová, 2007, s 28).

K-centrum poskytuje, jak jsme již výše zmínili, první kontakt, tedy zjišťuje situaci, ve které se klient nachází, seznámí klienta s pravidly v kontaktní místnosti a vyplní vstupní dotazník, popřípadě uzavřou ústní kontrakt. Poskytují informace ohledně bezpečného braní drog,

bezpečného sexu, dále poskytují informace sociální, zdravotní i právní, nabízejí různé materiály, letáky i literaturu zabývající se drogovou problematikou. Nabízejí poradenství jak pro rodiče drogově závislých dětí, tak individuální i výživové, neodkladné krizové poradenství v aktuální životní situaci klienta. Po domluvě doprovází pracovník K-centra klienta do jiného zařízení sociálních nebo zdravotních služeb. Poskytují sterilní injekce, desinfekční prostředky, sběr použitého materiálu a jeho likvidace. Klienti zde mají možnost hygienického úpravy včetně vyprání i usušení oděvu. V neposlední řadě se jim zde dostává i vitamínový servis, zdravotní ošetření, klienti zde mají i možnost kontroly infekčních nemocí HIV, hepatitidy B, C, testy na přítomnost drog či těhotenské testy. „Důležitou složkou práce kontaktního centra je poradenství, které se zaměřuje již na řešení zdravotních, sociálních, psychologických, vztahových, rodinných, právních a jiných problémů podle zhodnocení potřeb klienta. Může zahrnovat i podporu v abstinenci nebo přípravu na léčbu (předléčebné poradenství, motivační trénink).“ (Kalina, 2001, s. 62)

K-centra mají i různé programy s veřejností, pořádají exkurze pro studenty středních škol, přímo do kontaktních center na prohlídku prostor a informování o činnostech, seznamují studenty s drogovou závislostí a riziky spojené s užíváním drog (Bednářová, Pelech, 2003, s. 41). Jak již bylo zmíněno, K-centra mají různé cílové skupiny, zaměřené na problematiku drog. Dělí je do několika skupin: problémový uživatelé, rizikově užívající, experimentátoři, drogově závislý ve špatném nutričním stavu, jejich rodiče a blízcí, abstinující klienti po návratu s léčebny. Služby mohou využívat klienti starší 15 let samostatně, děti do 15 let v doprovodu rodičů. Děti jsou zde posílány především na popud kurátorů, škol a podobně.

K-centra mohou být zřizována jak nestátními organizacemi, tak samosprávou nebo státní správou. Liší se podle místních podmínek, např. podle specifik cílové skupiny a přístupu zřizovatele. V zahraničí (Německo, Švýcarsko) jsou někdy spojena i s tzv. aplikačními místnostmi, v nichž je umožněna aplikace přinesené drogy pod dohledem zdravotnického personálu.

3.3 Streetwork

Termín streetwork je používán v České republice pro označení práce na ulici. Jde o sociální práci pro osoby, které potřebují, ale sami nevyhledávají pomoc. Na Slovensku je pro tuto práci používán termín terénna sociálna práca, v Německu Strassensozialarbeit pro práci na ulici a

mobilitní práci s mládeží mobile Jungtendarbeit. V anglicky hovořících zemích je to pak termín Field work práce v terénu. (Kadlečík, 20015, s. 21).

Terénní sociální práce, neboli streetwork, působí přímo v prostředí nacházejících se cílových skupin. (Klíma, 2007). Jde o nestacionární, tedy mobilní službu. Při označování činnosti terénní sociální práce, se můžeme setkat také s pojmy mobilní sociální práce, kontaktní práce, asistentka v terénu (Bednářová, Pelech, 2003). Tyto služby jsou věnovány především drogově závislým, pouličním prostitutkám a prostitutům. Dále pak lidem bez domova, patologickým hráčům, nebo neorganizované mládeži, žijícím problémovým způsobem života, u nichž se předpokládá, že sociální pomoc potřebují a dosud nevyhledali nebo nebyli vyhledány příslušnou institucí. (Majzlíková, Adiktologie, s. 264). Hlavní činností těchto služeb není jen vyhledávání a navázání letmého kontaktu s těmito „problémovými“ lidmi, ale především udržet sociální styk než si tito lidé uvědomí užitek a pro ně přínos z těchto setkání. Poradit jim při osobních potížích, pomáhat při potížích se školou, působit jako zprostředkovatel při sporech mezi jednotlivci i skupinou, pomoci při hledání zaměstnání, snaha zabránění růstu osob drogově závislých, snižovat násilnické chování a diskriminace mladistvých. V neposlední řadě jde i o zprostředkování odborné pomoci a ukázat, že tato pomoc ke změně nežádoucího chování nemusí mít vždy jen omezující, dozorující a normativní přístup. (Kadlečík, P., Nadácia mládeže Slovenska s. 11). Jde tedy o vyhledávací, mobilní a doprovodnou práci nízkoprahových programů sociální pomoci. Hlavním posláním terénní sociální práce je snaha umožnit lidem, kteří se ocitli v krizových, nepříznivých životních situacích, zůstat rovnocennými lidmi, této naší společnosti, žít v přirozeném sociálním prostředí a nezávisle. (Majzlíková, Adiktologie, s. 264).

Terénní práce s mládeží je orientovaná převážně na prevenci kriminality a tam, kde kriminalita již existuje, tak na její redukci. Hlavní věkovou skupinou jsou převážně mladí lidé ve věku mezi 11ti a 19ti lety. Koncept terénní práce s mládeží se rozděluje do 4 skupin:

- 1) Streetwork- vyhledávací práce s mládeží – pracovníci zprostředkovávají kontakty s úřady, lékaři, zaměstnavateli a urovnávají spory.
- 2) Pomoc v individuálním případě – pomoc orientovaná na jednotlivé případy, problémy, se kterými se mladiství sami svěží.
- 3) Práce ve skupině – teenageři zažívají ve skupině pocit vlastní ceny, pospolitost a oporu.

- 4) Práce v obci – integrace a vyčlenění, vznik a řešení problémů probíhá často v bezprostřední blízkosti mladých lidí, klade terénní práce s mládeží důraz na souvztažnost k obci (městské části). Například vytvoření pracovní skupiny v obci, kancelář jako kontaktní místo.

Prací streetworkerů, pracovníků těchto služeb můžeme rozdělit do tří skupin: přímá, nepřímá a přesahující práce.

Přímá práce je veškerá činnost s jednotlivými klienty nebo cílovými skupinami prováděná v nízkoprahových zařízeních nebo terénu a jedná se především o monitoring, cílené vyhledávání, kontaktování a samotná práce s vyhlédnutými klienty.

Nepřímá práce obsahuje zajišťování, plánování činností, administrativu a jednání s příslušnými institucemi.

V přesahující práci, jsou řešeny konkrétní případy vyplývající z přímé práce. Jde o metodické vedení, profesní vzdělávání, supervizi, způsob pokojného řešení určitých sporů.

3.4 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Na Slovensku se nízkoprahové zařízení pro děti a mládež začali otevírat pod názvem „Snižujeme prahy“. Jejich cílem je podpora dětí a mladých lidí, kteří mimo školu nevědí jak trávit svůj volný čas, nenavštěvují kroužky, nemají sportovní aktivity, většinu času tráví na ulici, kde jsou více vystaveni rizikovému chování. (Nadace mládeže Slovenska, 2005, s. 11). Podle Herzoga jsou nízkoprahové programy pro děti a mládež (NPDM) stacionárně nebo terénně poskytované služby, pro klienta lehce dostupné a bez vynaložení vysokých nároků jak finančních, technických, fyzických, psychickým, tak i časových. (Herzog, A., Éthum, 2003). V zákonu o sociálních službách, poskytují nízkoprahové zařízení pro děti a mládež podle §62 108/2006Sb., ambulantní, případně terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy. Služba má činnosti výchovné, vzdělávací a aktivizační, (tzn. zajišťuje podmínky pro společensky přijatelné volnočasové aktivity, nacvičuje a upevňuje motorické, psychické a sociální schopnosti, zajišťuje podmínky pro přiměřené vzdělávání), dále zprostředkovává kontakt se společenským prostředím, (tzn. zprostředkovává aktivity umožňující lepší orientaci ve vztazích odehrávajících se ve společenském prostředí), další činností je sociálně terapeutická (zde se dá uvést socioterapie, která vede k rozvoji a udržení

osobních a sociálních schopností, podporující sociální začleňování osob) a pak také pomáhá při uplatňování práv a obstarávání osobních záležitostí (jedná se o pomoc při vyřizování běžných záležitostí, pomáhá při obnovení a udržení vztahu s rodinou, a pomáhá při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob). (Zákon o sociálních službách)

Definice nízkoprahového zařízení pro děti a mládež je služba dětem a mládeži, kteří se ocitli v obtížné životní situaci a sami nevyhledávají standardní formy institucionalizované pomoci. Služba obsahuje navázání kontaktu a poskytuje informace, odbornou pomoc a podporu při vytváření podmínek pro změnu v příznivější způsob života. (Šandor, 2005, str. 13). Je to zařízení, které poskytuje několik typů služeb, které jsou odlišné od ostatních programů pro děti a mládež, například poskytují centra volného času, zaměřují se na krizovou intervenci, nebo poskytují jen krátkodobé programy. Vytvářejí pro děti chráněný prostor, kde dospívající nacházejí své místo. (Bartoňová, 2005, str. 45). Někteří klienti nemají zájem o více jak jeden typ služby. Příčin může být hned několik, například ztráta stability, kterou si vybudovali a bojí se znovu zklamání. Je pro ně důležité, že mohou trávit čas v prostředí, kde cítí zájem o ně samotné, kde nabírají energii pro zvládnání dalších dní při obtížné životní situaci. (Bartoňová, 2005, str. 52). Posláním NZDM je pomoc při sociálním začleňování, předcházet sociálnímu vyloučení dětí a mládeže, poskytovat odborné rady, podporu a informace (Pojmosloví, s. 3).

Jednou z mnoha služeb, které klientům nízkoprahové programy pro děti a mládež nabízejí, jsou volnočasové aktivity. Stejně jako ostatní služby jsou zcela dobrovolné, zdarma a bez registrace. Mohou se zde organizovat koncerty, diskotéky, kulturní programy, výstavy atd. Všechny tyto aktivity připravují pracovníci pro zpestření programu s určitým preventivním záměrem. Co však tyto nízkoprahové kluby nenabízejí, jsou kroužky, kde je cílem rozvíjet zručnost. Volnočasové aktivity slouží jako prostředek pro navázání kontaktu s klientem. Dále učí klienty smysluplněji trávit svůj volný čas, pomáhají rozvíjet některé životní zručnosti jako schopnost spolupracovat, trpělivost, smysl pro zodpovědnost, schopnost konstruktivně řešit problémy (Bartoňová, 2005, str. 50).

NZDM rozčleňují klienty do tří skupin podle věku a to děti od 6 do 12 let, další skupinou je mládež od 13 do 18 let a tou poslední mládež od 19 do 26 let. Jde o klienty, kteří zažívají nepříznivé sociální situace, nemohou nebo se nechtějí zapojit do standardních volnočasových aktivit, vyhýbají se institucionalizované pomoci, neproduktivně tráví svůj volný čas, netráví ho s rodinou, většinou jde o sociálně vyloučenou skupinu, mají životní styl, díky kterému se

dostávají do konfliktů (Pojmosloví s. 5). Na to, jestli nízkoprahová zařízení pro děti a mládež splňují určité kvality pro poskytování služeb, slouží standardy vydané Ministerstvem práce a sociálních věcí. Tyto standardy jsou rozděleny do tří částí:

- procedurální,
- personální a
- provozní

a mají svá určitá kritéria.

Procedurální standardy jsou nejdůležitější. Stanovují, jak má poskytování služby vypadat. Prvním kritériem jsou cíle a způsoby poskytování služeb, dále jsou to kritéria ochrany práv uživatelů sociálních služeb, jednání se zájemcem o službu, dohoda o poskytované službě, plánování a průběh poskytování služeb, vedení údajů o uživatelích, které umožňují poskytovat bezpečné, odborné a kvalitní sociální služby, dále zařízení podporuje uživatele ve využívání běžných služeb, které jsou veřejné v místě jeho bydliště, ve využívání vlastních přirozených sítí, jako je rodina a přátelé. Personální standardy pak mají tato kritéria: personální zajištění služeb, pracovní podmínky pro kvalitní práci a definování organizační struktury, kde má každý pracovník vymezeny své povinnosti a poskytování jednotlivým pracovníkům profesní rozvoj jejich dovedností a schopností potřebných pro splnění veřejných závazků zařízení i osobních cílů uživatelů služeb.

Poslední a tedy provozní standardy mají kritéria, kterými jsou: místní a časová dostupnost služby, informovanost veřejnosti a klientů o službě, prostředí a podmínky pro poskytování služeb (může to být bezbariérovost, možnost soukromí, sociální zařízení, světelná a tepelná pohoda, čistota, upravenost), dále je to kritérium pro havarijní a nouzové případy, kdy jsou pracovníci i klienti připraveni na tyto situace, dále jsou to kritéria ekonomiky a zajištění kvality služeb (Streetwork, s. 8). Přátelství a pomoc dětem a mladistvým, má velký vliv na jejich další život.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části naší bakalářské práce provádíme výzkumné šetření, zaměřující se na uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Toto výzkumné šetření budeme realizovat formou kvalitativního výzkumu s cílem provést výzkum v rámci celé České republiky.

V bakalářské práci se zabýváme možným uplatněním sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, včetně vymezení jeho kompetencí, klientelou, funkcemi. V odborné literatuře najdeme o sociální pedagogice a profesi sociálního pedagoga velké množství teoretických poznatků. Teoretickým vymezením této profese se věnuje spousta autorů našich např. Kraus, Cach, Průcha, Walterová, i slovenských autorů např. Bakošová, Chudý, Hroncová. V praxi se ale setkáváme s velkým problémem nejasností a nevědomostí o této profesi, neznalostí jeho kompetencí a v neposlední řadě i klientelou. Je všeobecně známo, že děti s problémovým chováním, závislostmi a těžkými životními situacemi neustále přibývá. Spatřujeme příčinu této skutečnosti v nefunkčních rodinách, a proto je nutné, aby rodičovskou úlohu z části přebral sociální pedagog, který najde k dětem cestu, vybuduje si důvěru a svými zkušenostmi a praxí uvede tyto děti zpět do správných etických a morálních norem. Tyto fakta nás vedou k tomu, prozkoumat a zhodnotit, zdali uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení splní daný účel a efekt.

5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Při realizaci praktické části vycházíme, po stránce metodologické, především z publikace M. Chrástky *Metody pedagogického výzkumu*. Kvantitativním výzkumem, tedy pomocí dotazníkového šetření bychom chtěli zjistit názory pracovníků NZDM, jak by se mohl sociální pedagog uplatnit na jejich pracovišti. Provedeme vlastní předvýzkum, kde rozdáme zkušební dotazníky do dvou nízkoprahových zařízení pro děti a mládež ve Vsetíně. Poté vyhledáme kolik nízkoprahových zařízení pro děti a mládež je v České republice. Zajistíme si jejich kontakty a obvoláme je s prosbou o pomoc s vyplňováním námi sestavených dotazníků. Dotazníky jsme si sestavili na základě našeho výzkumného problému a výzkumných otázek. Poté dotazníky odešleme do míst, kde se spoluprací souhlasí.

5.1 Výzkumné otázky

Pro náš výzkum jsme zvolili formu kvantitativního výzkumu, s formou dotazníkového šetření. Otázky jsme rozdělili na jednu hlavní výzkumnou otázku a několik dílčích. Jako hlavní výzkumnou otázku jsme zvolili:

- Jaké je uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Dílčí otázky jsme zvolili tak, aby rozvíjeli otázku hlavní.

- Jaké kompetence jsou potřebné pro práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?
- Jaké pracovní činnosti vykonává sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?
- Jaké cíle by měl mít sociální pedagog při práci s dětmi a mládeží v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?
- Jaké výhody jsou spatřovány ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?
- Jaké nevýhody jsou spatřovány ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

5.2 Výzkumné cíle

Naším výzkumným cílem je zjistit, zde sociální pedagog jako svébytná bytost, se dá uplatnit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Víme, že v dnešní době v nízkoprahovém zařízení pracuje sociální pracovník a pracovník v sociálních službách. Sociální pracovník vykonává některé činnosti, které by mohl vykonávat i sociální pedagog. Výzkum tedy provádíme s hlavním cílem:

- Zjistit zda je možné uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

Dílčí cíli tedy rozvíjíme cíl hlavní:

- Zjištění kompetencí potřebných pro práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.
- Zjištění pracovních činností, které by sociální pedagog mohl vykonávat v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.
- Zjištění cílů, které by měl mít sociální pedagog při práci s dětmi a mládeží v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.
- Zjištění výhod ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.
- Zjištění nevýhody ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

5.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří pracovníci v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež v celé České republice. Pomocí databáze z registru poskytovatelů sociálních služeb ČR (www.iregistr.mpsv.cz), jež uchovává veškeré informace o registrovaných konkrétních typech služby dle zákona č. 108/2006 Sb., O sociálních službách, jsme našli celkem 247 nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Na základě seznamu z registru MPSV jsme z jednotlivých krajů vybrali několik těchto zařízení, které jsme poprosili o pomoc s vyplněním dotazníku. Těchto zařízení bylo celkem 224. Dotazník s názvem „Uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež“ byl vytvořen v online podobě na

internetové adrese www.survio.com, pro případ výběru jsme do těchto zařízení dotazníky poslali i e-mailem a ty nejbližší adresy jsme obešli osobně. Vzhledem k tomu, že dotazník je anonymní a vyplněné se nám vracejí emailem, některé máme vyplněné ručně ze zařízení, které jsme osobně navštívili a většina zařízení odpovídala na dostupné internetové adrese, nelze zjistit, kolik zařízení se podílelo na výzkumném šetření a kolik zařízení účast odmítlo. Z analýzy dat zjistíme pouze počet sociálních pracovníků, kteří dotazník vyplnili.

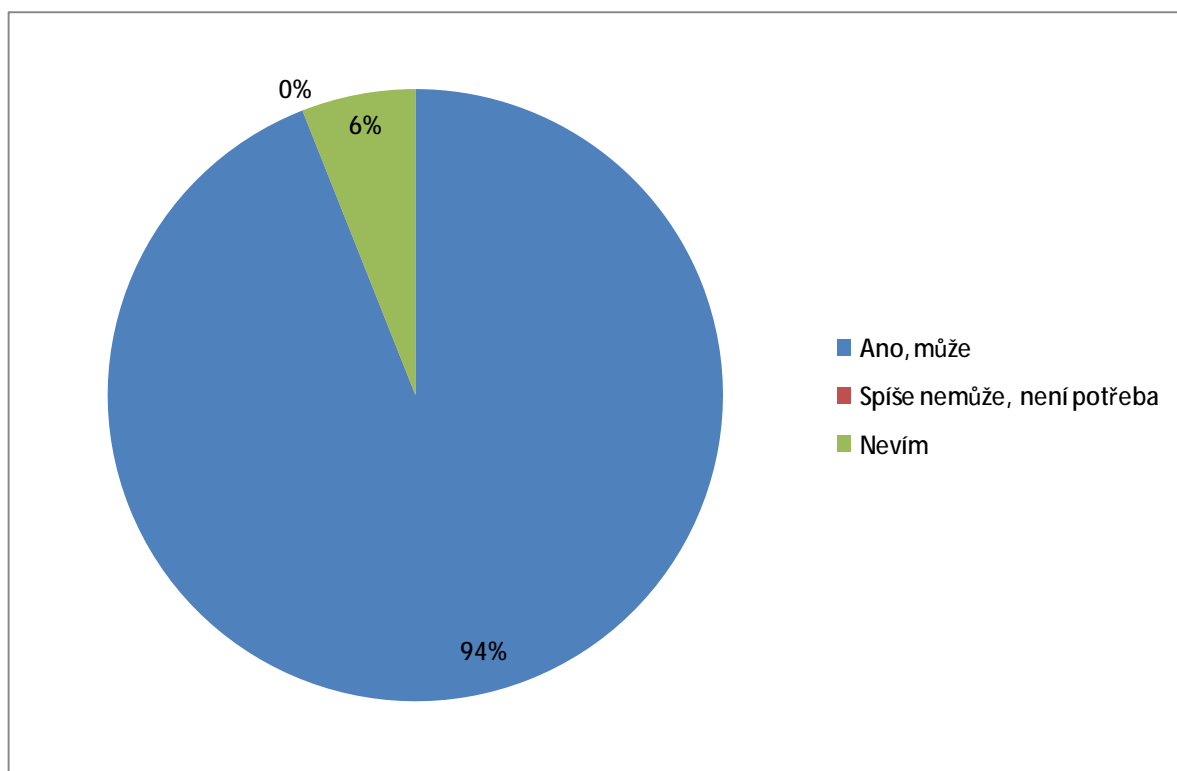
5.4 Technika sběru dat

Pro účely naší bakalářské práce jsme vytvořili dotazník, který nám má odhalit možné uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež z pohledu sociálních pracovníků v těchto zařízeních. Dotazník je zcela anonymní, v záhlaví uvádíme obecné informace o dotazníku, kdo výzkum provádí, co je cílem zjištění a k jakým účelům dotazník slouží. Dotazník obsahuje zavřené, polozavřené, otevřené i škálové otázky. Je rozeslán emailem, dále e-mailem s odkazem o možnost vyplnění dotazníku na internetové adrese www.survio.com a doručen i při osobních schůzkách. Adresy jsme zjistili na stránkách již výše uvedených z registru poskytovatelů sociálních služeb ČR (www.iregistr.mpsv.cz). Dotazníkové šetření probíhá v období prosinec 2015 až únor 2016.

6 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Na základě sesbíraných dat z dotazníků, pomocí kterých bylo provedeno výzkumné šetření provádíme prezentaci těchto výsledků. Analýzu dat zobrazujeme pomocí tabulek a grafů. Zpracování dat bylo provedeno pomocí programu Microsoft Excel, dále byl proveden výpočet procent a k určení statisticky významného rozdílu na odpovědi respondentů u konkrétní otázky v dotazníku, jsme použili metodu dobré shody chí-kvadrát. Při výpočtu chí-kvadrátu použijeme hladinu významnosti 0,05, tím dosáhneme zajištění, že tyto výsledky lze zobecnit na 95% základního souboru. Při výpočtu chí-kvadrátu stanovíme nulovou a alternativní hypotézu s označením H_0 a H_1 .

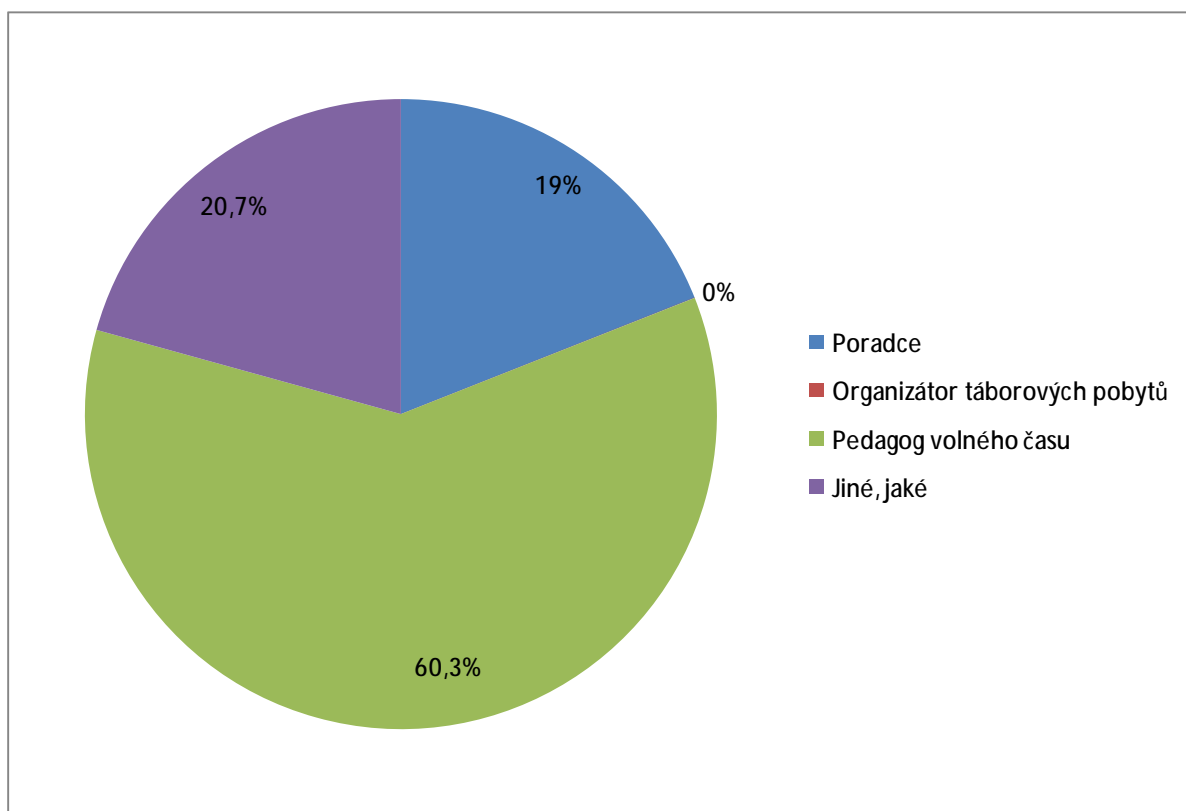
Otázka č. 1 Může se sociální pedagog uplatnit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Graf I Možnost uplatnění sociálního pedagoga v NZDM

Otázkou č. 1 zkoumáme, co si myslí respondenti o uplatnění sociálního pedagoga v NZDM. Z uvedeného grafu vyplývá, že 94% respondentů vidí uplatnění se sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež dobře a pouze 6% respondentů si nejsou jisti, proto zvolili odpověď „nevím“. Nikdo z respondentů nedal odpověď „nemůže“.

Otázka č.2 Jaké uplatnění může mít sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

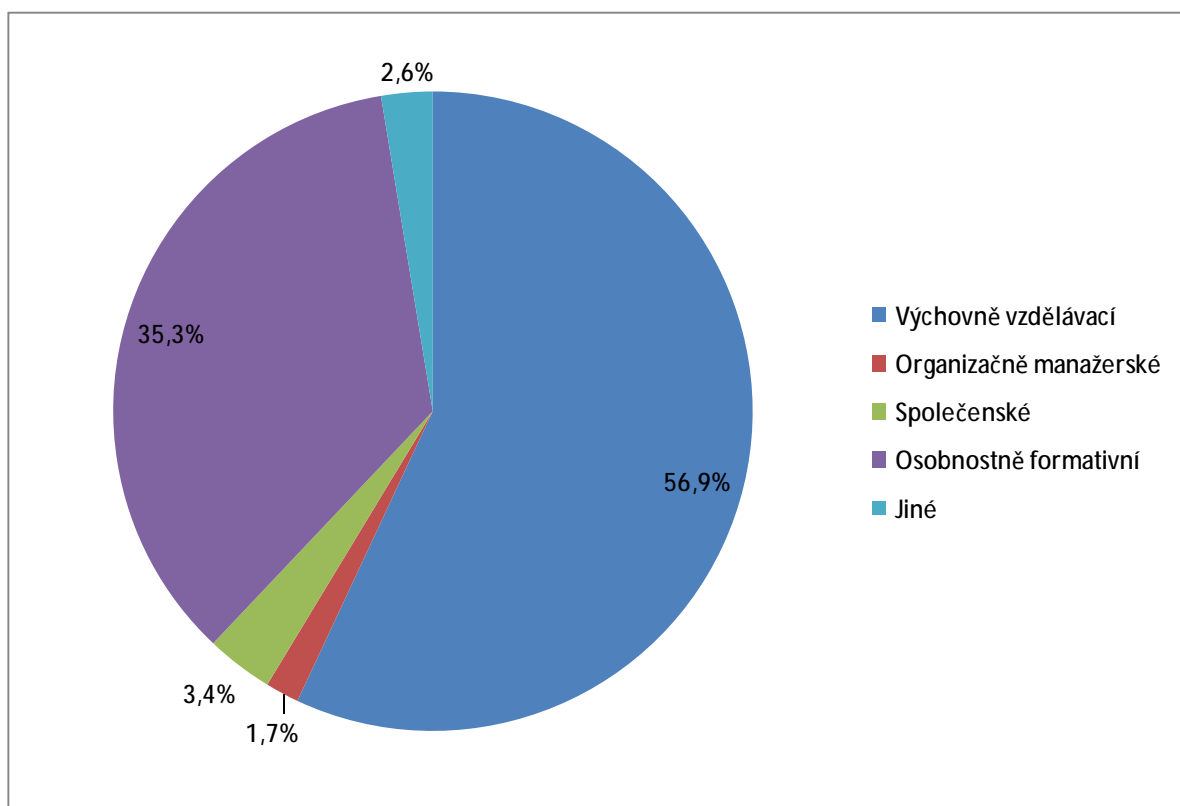

Graf II. Jaké uplatnění může mít sociální pedagog v NZDM

Otázka č. 2 rozšiřovala otázku č.1. Jestliže respondenti z větší části uvedli, že se sociální pedagog může uplatnit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, pak jsme chtěli zjistit, jak se tam může uplatnit. Z grafu vidíme, že 60,3% respondentů vidí uplatnění sociálního pedagoga jako pedagoga volného času, 20,7% respondentů uvedlo svůj názor na uplatnění sociálních pedagogů na výchovné pozici, nebo na stejné pozici jako sociální pracovník. Hned

za těmito respondenti stojí 19% respondentů s názorem, že sociální pedagog se může uplatnit jako poradce. Na uplatnění sociálního pedagoga jako organizátora táborových pobytů odpovědělo 0% respondentů.

Otázka č. 3 Jaké kompetence sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež jsou dle Vašeho názoru nejdůležitější?

Graf III Kompetence sociálního pedagoga v NZDM

Otázka č. 3 poukazuje na kompetence sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Sestavený graf nám uvádí, že největší procento respondentů a to 56,9% si myslí, že nejdůležitější kompetencí je výchovně vzdělávací. Dále si pak 35,3% respondentů myslí, že nejdůležitější kompetencí je osobnostně formativní, 3,4% respondentů stojí za společenskými kompetencemi, 2,6% respondentů uvedlo svůj názor na kompetence a to, že důležité jsou všechny kompetence zde uvedené a jen 1,7% respondentů se ztotožňuje s názorem na

organizačně manažerské, jako nejdůležitější kompetenci. Z našeho předvýzkumu bylo zjištěno, že kompetence jsou v nízkoprahových zařízení pro děti a mládež považovány za velmi důležité, proto jsme se jim v dotazníku věnovali trochu více a na kompetence položili hned několik otázek.

Otázka č. 4 Seřad'te prioritně kompetence výchovně vzdělávací, které jsou dle Vás nejdůležitější po méně důležité. 1- nejdůležitější, 6- nejméně důležité.

Důležitost	Multikulturní	Mediální	Volnočasová	Zážitková	Preventivní	Mezigenerační
1	17	13	22	12	48	4
2	28	25	21	22	15	5
3	24	9	21	30	11	21
4	24	27	29	9	5	22
5	28	32	8	14	6	28
6	11	29	8	10	12	46

Tabulka 1 Kompetence výchovně vzdělávací

Z uvedené tabulky vidíme, že jako nejdůležitější výchovně vzdělávací kompetencí pracovníci nízkoprahových zařízení spatřují kompetenci preventivní. Prevence je dle jejich názoru základní kompetencí sociálních pedagogů. Jako druhou nejdůležitější kompetenci volili multikulturní. Touto kompetencí spatřují za důležité posílit kulturní identitu dítěte a také bezpodmínečně podpořit rozvoj tolerance a pocit sounáležitosti. Třetí důležitou výchovně-vzdělávací kompetencí se pak jeví kompetence zážitková. Ta klade důraz na aktivitu dětí, výchovné procesy staví především na jejich vlastním prožitku. Spojuje dva zdánlivě protichůdné aspekty – hru (hraní si) a výchovu (cílený rozvoj a vzdělávání), je vhodná pro rozvoj znalostí, dovedností a postojů. Čtvrtou pak pracovníci nízkoprahového zařízení pro děti a mládež zvolili kompetenci volnočasovou. Páté místo zaujímá kompetence mediální. Mediální výchova prohlubuje schopnost využívat masová a síťová média a současně kritickou reflexí čelit jejich rizikovému potenciálu. A jako nejméně důležitá kompetence výchovně vzdělávací je spatřována kompetence mezigenerační.

Otázka č. 5 Seřad'te prioritně kompetence společenské, které jsou dle Vás nejdůležitější po méně důležité. 1- nejdůležitější, 6- nejméně důležité.

Důležitost	Formování kolektivu	Posilování kolektivu	Práce se sociální sítí	Integrace	Posilování rolí	Rozvoj sociálních kontaktů a vztahů
1	17	9	8	18	16	38
2	20	22	13	17	29	15
3	24	19	23	22	16	12
4	17	28	18	33	11	9
5	21	24	17	18	23	13
6	18	16	32	13	21	16

Tabulka 2 Kompetence společenské

V této tabulce jsme znázornili odpovědi pracovníků nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, kde můžeme vyčíst, že jako nejdůležitější společenskou kompetencí spatřují v rozvoji sociálních kontaktů a vztahů. Sociální vztahy vytvářejí vzájemnou a vyrovnanou závislost, pomáhají rozvíjet kvalitní interpersonální vztahy. Jako druhou nejdůležitější kompetencí společenskou pak spatřují v posilování rolí. Dvacet čtyři pracovníků spatřuje ve třetí nejdůležitější společenské kompetenci formování kolektivu, kolektiv nezpochybnitelně velice silně působí na děti a mládež a ovlivňuje je nejen v činnostech spojených s vyučováním, ale i mimo něj. Zážitky a zkušenosti, které děti a mladiství v kolektivu získají, se odrážejí do jejich celého prožívání světa. Je tedy důležité snažit se o vytváření co nejpříjemnějšího kolektivu s pozitivními vazbami mezi dětmi s pomocí a podporou sociálního pedagoga. Za čtvrtou důležitou společenskou kompetenci jako je integrace se staví 33 pracovníků nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Na páté místo pak zařadili kompetenci posilování kolektivu a jako nejméně důležitou společenskou kompetenci vidí práci se sociální sítí a to celkem 33 pracovníků.

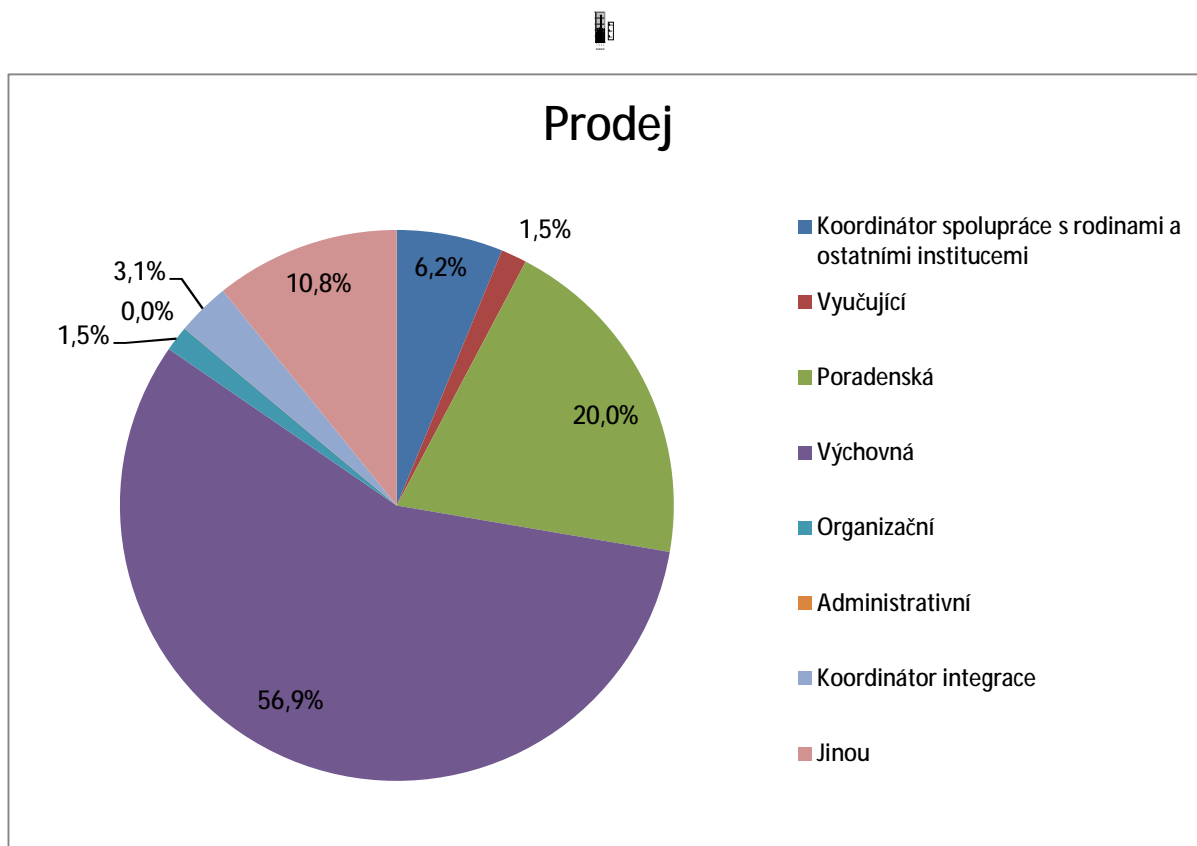
Otázka č. 6 Seřad'te prioritně, v čem jsou kompetence osobnostně formativní, dle Vás nejdůležitější po méně důležité. 1- nejdůležitější, 6- nejméně důležité.

Důležitost	Posilování žádoucího chování	Rozvoj osobnosti	Zplnomocnění klienta	Ovlivňování životního stylu	Práce se změnou postojů klienta	Práce s hodnotovou orientací
1	30	41	26	13	19	26
2	29	22	14	15	19	17
3	19	18	20	14	22	23
4	11	18	18	23	28	18
5	16	15	12	31	23	19
6	15	14	29	26	17	15

Tabulka 3 Kompetence osobnostně formativní

Čtyřicet jedna pracovníků z nízkoprahových zařízení pro děti a mládež uvedlo, že u osobnostně formativních kompetencí je nejdůležitější rozvoj osobnosti. Jde o zdokonalování či zlepšování současného stavu, o příznivý vývoj člověka, který jej obohacuje, o rozvoj jednodušších forem na složitější, dokonalejší. Druhou nejdůležitější kompetenci pak vidí v posilování žádoucího chování. Žádoucí chování v souladu s požadovanými společenskými hodnotami a normami dané země. Jako třetí nejdůležitější kompetencí sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení spatřuje 23 pracovníků kompetenci jako práci s hodnotovou orientací. Hodnotit znamená volit mezi kvalitami, vybírat, dávat přednost a odmítat na základě určitých kritérií, standardů a vzorců. Sociální pedagog by měl tedy pracovat s klientem na základě předávání a upevňování správných hodnot. Další důležitou kompetencí je práce se změnou postojů klienta, jako čtvrtou kompetenci ji tak spatřuje 28 pracovníků nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Předposlední důležitou kompetencí osobnostně formativní pak tito pracovníci přiřadili kompetenci ovlivňování životního a stylu a nejméně důležitou pak spatřují ve zplnomocňování klienta.

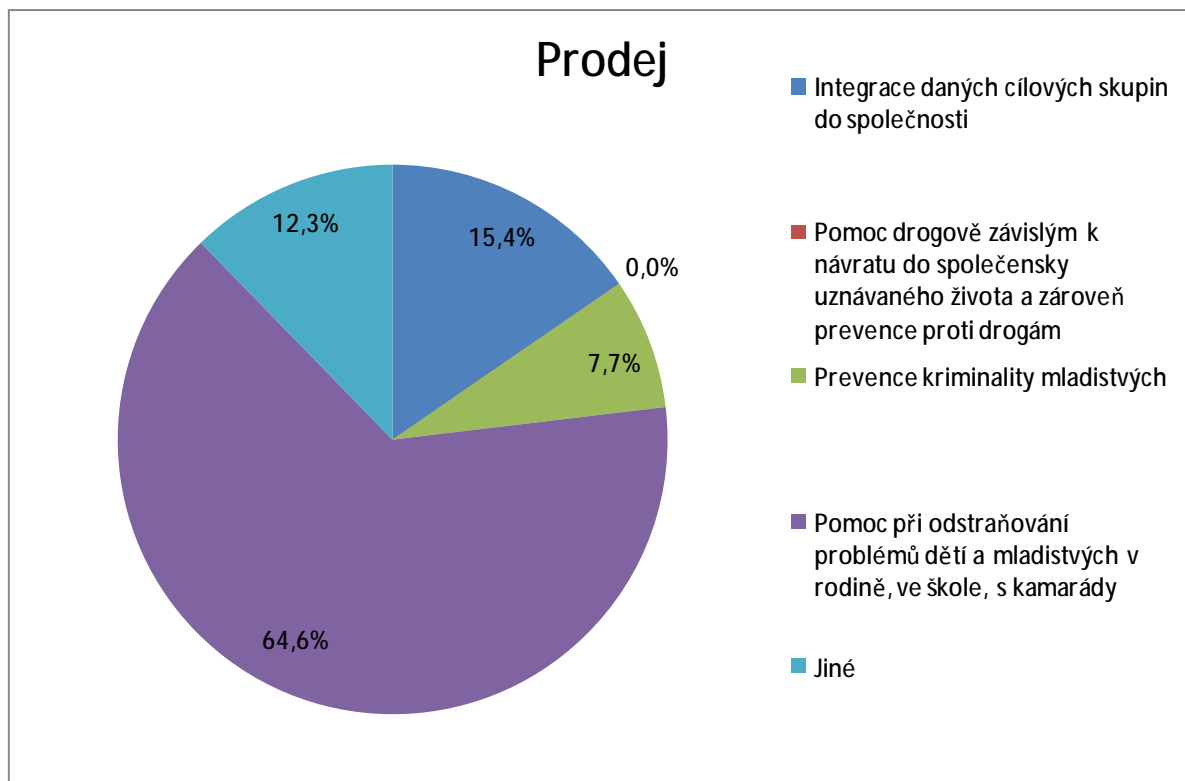
Otázka č. 7 Jakou důležitou pracovní činnost podle Vás může mít sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Graf IV Pracovní činnost sociálního pedagoga v NZDM

Největší procento pracovníků v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež a to 56,9% volilo jako důležitou pracovní činnost sociálního pedagoga činnost výchovnou. Druhou pracovní činnost spatřuje 20% pracovníků v činnosti poradenské, 6,2% zdůrazňuje činnost koordinátora spolupráce s rodinami a ostatními institucemi. S činností koordinátor integrace se pak ztotožňuje 3,1% pracovníků nízkoprahových zařízení pro děti a mládež. Dále se pak dělí pracovní činnost organizační s vyučující, v obou dvou případech se k těmto činnostem přiklání 1,5% pracovníků vyplňujících dotazník. A celých 10,8% pak popsalo důležitou činnost sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež jako jinou činnost a to: přímá kontaktní práce s klienty, kombinace všech předešlých činností a fungovat v týmu a v práci s klienty. Žádný pracovník, ale nespatřuje administrativní činnost sociálního pracovníka jako důležitou.

Otázka č. 8 Jaké dílčí cíle vedou sociálního pedagoga v jeho práci v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Graf V Dílčí cíle sociálního pedagoga v NZDM

Na otázku jaká pomoc vede sociální pedagogy v jejich činnosti s dětmi a mládeží v nízkoprahovém zařízení odpovědělo nejvíce pracovníků a to celkem 64,6% , že je vede pomoc při odstraňování problémů jejich klientů v rodině, ve škole, mezi kamarády apod. Dále je to integrace daných cílových skupin do společnosti, pro tuto pomoc bylo celkem 15,4% pracovníků, 7,7% upřednostňuje pomoc s prevencí před kriminalitou mladistvých, nikdo z pracovníků nízkoprahového centra pro děti a mládež nevidí pomoc sociálního pedagoga v těchto zařízeních drogově závislým, tuto pomoc spatřují spíše v K-centrech. 12,3% pracovníků, pak vyjmenovalo, jinou pomoc než byla uvedena v dotazníku, a to: poskytnout bezpečné, stabilní a nestresující prostředí pro děti a dospívající mládež v citlivých obdobích, prevence rizikového chování a pomoc při odstraňování problémů dětí a mládeže, individuální plánování práce s uživatelem a také kombinace všech pomocí.

Otázka č. 9 Jaké dosažené vzdělání by měl splňovat sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Stanovení statistických hypotéz:

H_0 : Na práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež je potřeba jen vyšší odborné vzdělání sociálního směru.

H_1 : Na práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež je potřeba vysokoškolské vzdělání, než je jen vyšší odborné vzdělání sociálního směru.

	(P) Pozorovaná četnost	(O) Očekávaná četnost	$\frac{(P - O)^2}{O}$
Ukončené střední s maturitou	2	29	25,14
Vyšší odborné vzdělání sociálního směru	51	29	16,69
Vysoká škola s bakalářským titulem v sociální oblasti	34	29	0,86
Vysoká škola s magisterským titulem v sociální oblasti	29	29	0
Celkem	116	116	42,69

Tabulka 4 Vzdělání sociálního pedagoga v NZDM

Porovnání: $\chi^2 = 42,69 > \chi^2_{0,05}(3) = 7,815$

Na základě výše uvedeného vztahu zamítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní, kdy mezi názory respondentů existuje statisticky významný rozdíl na požadavky dosaženého vzdělání pro práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Dva respondenti se domnívají, že pro tuto pozici stačí pouze ukončené střední vzdělání s maturitou. Naopak celých 51 respondentů se domnívá, že by bylo potřeba vyšší odborné vzdělání sociálního směru a 63 respondentů se dělí o názor, že je potřeba dosažené

vzdělání vysoké školy s bakalářským nebo magisterským titulem pro práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

Otázka č. 10 Jaké požadavky by měl splňovat sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Škála	Pozorovaná četnost			
	Důležité	Spíše důležité	Spíše nedůležité	Nedůležité
Praxe	22	48	41	5
Kancelářská práce na PC	16	45	39	16
Znalost alespoň 1 cizího jazyka	0	9	42	65
Řidičský průkaz	8	24	49	35
Znalost legislativy v sociální práci	61	46	9	0
Týmová spolupráce	84	32	0	0
Zdravotní způsobilost	48	60	8	0
Trestní bezúhonnost	82	30	4	0
Flexibilita	67	42	1	6

Tabulka 5 Požadavky sociálního pedagoga v NZDM

Na otázku ohledně požadavků na sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež odpovídali pracovníci těchto zařízení následovně: na praxi pro sociálního pedagoga se názory rozlišují, 48 pracovníků ji spatřuje jako spíše důležitou, ale 41 pracovníků jako spíše nedůležitou. Nejinak tomu je i u kancelářské práce na PC. U znalosti cizího jazyka se shodují, že tento požadavek je spíše nedůležitý nebo vůbec nedůležitý. Řidičský průkaz spatřuje 24 pracovníků jako spíše důležitý, naopak spíše nedůležitý se zdá být 49 pracovníkům, k nim se

přidává i 35 pracovníků, kteří shledávají požadavek řídičského průkazu nedůležitým. Znalost legislativy v sociální oblasti je pro většinu dotazovaných důležitá, nebo spíše důležitá a jen 9 pracovníků se domnívá, že znalost být nemusí a tím je tedy spíše nedůležitá. Zbývající požadavky na sociální pedagogy v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež jako zdravotní způsobilost, trestní bezúhonnost, týmová spolupráce a flexibilita, se pracovníci shodují, že jsou důležité, nebo alespoň spíše důležité. Jen velmi málo pracovníků je spatřují jako nedůležité.

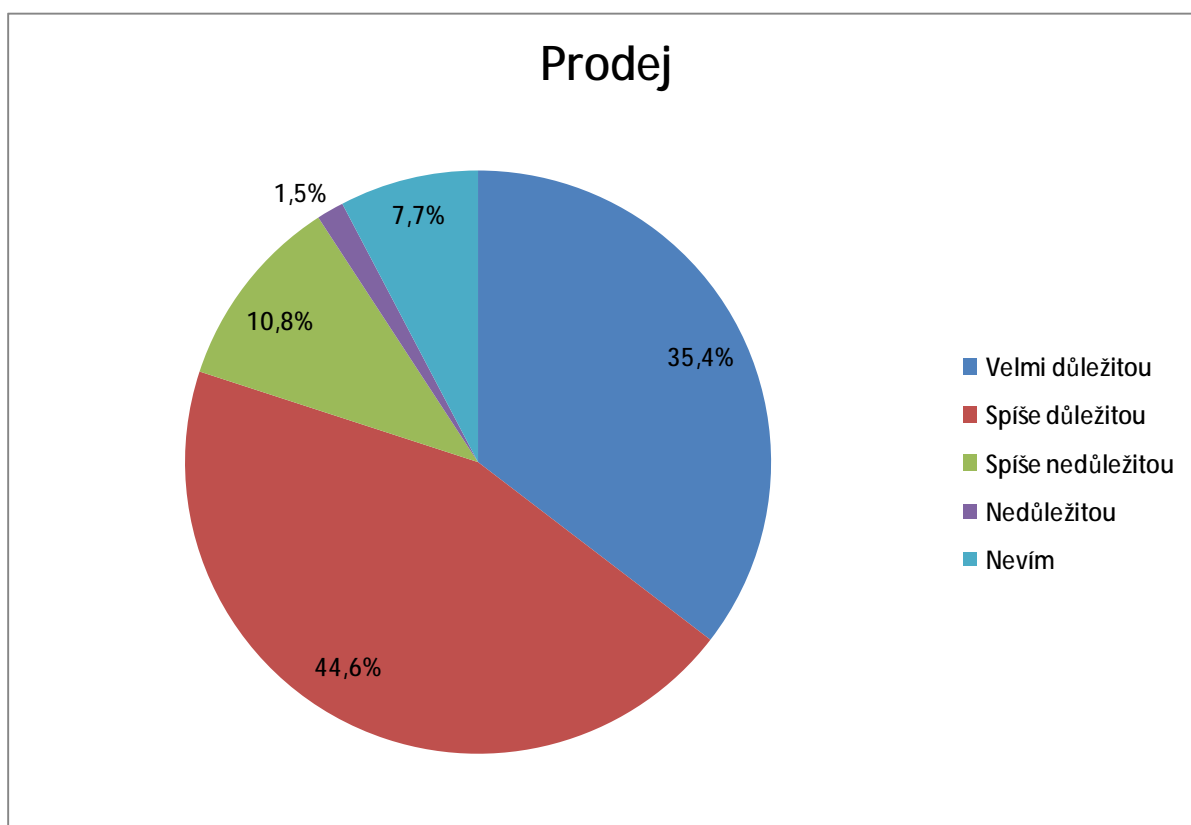
Otázka č. 11 Jaké dovednosti by měl splňovat sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Škála	Pozorovaná četnost			
	Důležité	Spíše důležité	Nedůležité	Spíše nedůležité
Zodpovědnost	88	28	0	0
Aktivní přístup k práci	82	31	3	0
Důvěryhodnost	74	42	0	0
Komunikační dovednosti	100	12	0	4
Empatie	88	19	9	0
Tvořivost	76	32	7	1
Vlídnost	36	72	8	0
Psychická odolnost	96	19	1	0
Sebekontrola	89	24	2	1
Umění pomáhat druhým	68	44	2	2

Tabulka 6 Dovednosti sociálního pedagoga v NZDM

Z následující tabulky nám vyplývá, že dovednosti sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení jako je zodpovědnost, aktivní přístup k práci, důvěryhodnost, komunikační dovednosti, empatie, tvořivost, psychická odolnost, sebekontrola a umění pomáhat lidem jsou důležité, spíše důležité spatřují pracovníci těchto zařízení ve vlídnosti a jen velmi málo pracovníků spatřuje všechny tyto dovednosti jako nedůležité nebo spíše nedůležité.

Otázka č. 12 Považujete práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež za:

Graf VI Práce sociálního pedagoga v NZDM

Práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež spatřují pracovníci, kterým byl předložen výzkumný dotazník za spíše důležitou až velmi důležitou. Tak odpovídalo celých 80% dotázaných. Za spíše nedůležitou ji považuje 10,8% respondentů,

7,7% dotázaných pracovníků si nebylo zcela jistých, nebo na otázku neznali odpověď a pouze 1,5% respondentů odpovědělo, že práce sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež spatřují jako nedůležitou.

Otázka č. 13 V čem vidíte přínos sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Tato otázka byla sestavena jako otevřená, kde se respondenti mohou vyjádřit svými vlastními slovy, zda a v čem spatřují přínos ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Odpověď byla posbírána od 116 respondentů, kde se v některých případech jednalo o stejnou odpověď nebo se lišící jen v malých detailech. Na otázku respondenti odpovídali, že přínos sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení spatřují v pomoci rizikovým skupinám dětí a mládeže, ve zkvalitnění práce pro děti, jejich informovanost a důvěře obrátit se s pomocí na dospělého, dále v návaznosti na vzdělávací soustavu ČR a dovednosti včasného rozpoznání problému, kde dokáže pracovat s dětmi podle nejrůznějších technik a metod. Dalšími odpověďmi pak bylo, že na rozdíl od sociálních pracovníků by měl mít větší znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a vzdělávání a to je právě propojení sociálního a pedagogického, a tím nejlépe může ovlivnit klienty NZDM. Přínos je spatřován hlavně v jeho osobnosti. Každý pracovník je jiný a jeho individuální osobnost a přístup je to nejdůležitější. Přímá práce s dětmi a mládeží vyžaduje nejen dovednosti sociálního pracovníka, ale i znalosti z oblasti pedagogiky a to by splňoval sociální pedagog.

Otázka č. 14 Jaké nevýhody spatřujete ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Stejně jako otázka č. 13, byla sestavena i otázka č. 14. Respondenti mohou tak více se vyjádřit jaké spatřují případné nevýhody ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Všichni dotázaní pracují v těchto zařízeních a mají rozhled o tom, v čem by jim sociální pedagog mohl pomoci a v čem vidí jeho nevýhodu pro toto zařízení. Jednou z odpovědí bylo, že pracovníci v NZDM by měli být "multifunkční" a ve správné chvíli zastávat roli buď sociálního pracovníka či sociálního pedagoga. Rozdělení těchto rolí může být k neprospěchu dětí a mládeže. Další odpověď, která se liší od ostatních, je

v převládání pedagoga v člověku, tím může sociální pedagog hodně klientů odradit. "Učitelství" postoj pracovníka, nemají klienti v oblibě. Nebezpečí přístupu ke klientům z pozice nadřazené (z pozice "moci") převažující nad přístupem "profesionální kamarád". Na nevýhody ve vytvoření pracovní pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež převládají odpovědi v nevýhodách finančních. V největší míře pak pracovníci těchto zařízení odpovídají, že více převažují pozitiva a proto žádné nevýhody nejsou spatřovány.

7 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Hlavním výzkumným cílem bakalářské práce bylo zjistit názory pracovníků nízkoprahových zařízení pro děti a mládež na možné uplatnění sociálního pedagoga v jejich typu zařízení. Pro účely výzkumného šetření byl vytvořen dotazník, který byl určen pro pracovníky sociální sféry v nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, ať již vedoucí pracovníky, sociální pracovníky, nebo pracovníky v sociálních službách. Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež bylo osloveno 224 z celkového počtu 247 v České republice. Následně zodpovídáme výzkumné otázky, které jsme si vymezili na počátku bakalářské práce. Prvním a tedy hlavním cílem bylo zjistit:

Zda má sociální pedagog uplatnění v nízkoprahových zařízení pro děti a mládež.

Ze čtyř otázek námi sestaveného dotazníku a z něj poté sesbíraných dat můžeme říci, že v České republice nízkoprahová zařízení pro děti a mládež by uvítala samostatnou a tedy svébytnou osobu sociálního pedagoga. Pro jejich zařízení je tato pozice z pohledu důležitosti spatřována jako spíše důležitá a proto by měl sociální pedagog mít vysokoškolské vzdělání ať již bakalářského nebo magisterského titulu, s uplatněním jako pedagog volného času.

Prvním dílčím cílem, abychom rozvedli náš hlavní výzkumný cíl, bylo:

Zjistit potřebné kompetence pro práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

Kompetence, jak jsme již z vlastního před výzkumu zjistili, byly pro pracovníky nízkoprahových zařízení velmi důležité, proto jsme pro ně v dotazníku vyčlenili více prostoru a rozvíjeli tak kompetence výchovně vzdělávací, společenské a osobnostně formativní. Z odpovědí oslovených nízkoprahových zařízení by neměla sociálním pedagogům chybět kompetence výchovně vzdělávací a osobnostně formativní. Když se zaměříme na výchovně vzdělávací kompetence, pak mezi „dá se říci“ šesti pod kompetencemi musí převládat preventivní a multikulturní. Z kompetencí společenských pak jsou nejdůležitější kompetence na rozvoj sociálních kontaktů a vztahů a kompetence na posilování rolí. Osobnostně formativní kompetence pak v sobě zahrnují dvě nejdůležitější kompetence na rozvoj osobnosti a posilování žádoucího chování u dětí a mládeže.

Druhým dílčím cílem bylo :

Zjistit pracovní činnost, kterou by sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež vykonával.

Nejdůležitější pracovní činností těchto sociálních pedagogů byla zjištěna dotazníkovým šetřením činnost výchovná. Sociální pedagog by měl usměrňovat a uskutečňovat takové činnosti u klientů nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, u kterých je to vyžadováno z výchovných důvodů. Věnovat by měl zvýšenou pozornost klientům s problémovým vývojem a rizikovým chováním. Na výchovnou činnost v nemalé míře navazuje činnost poradenská, kde může radit při řešení konfliktních situací ať již ve škole, doma či mezi kamarády.

Ve zjišťování cílů sociálních pedagogů při práci s dětmi a mládeží v nízkoprahových zařízení je právě ona pomoc při odstraňování problémů v rodině, ve škole, ale i mezi kamarády. Není to ale jediný cíl. Sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení by se měl zaměřit i na pomoc dětem a mládeži při jejich integraci do společnosti.

Při zjišťování výhod ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež byla opět zjištěna větší pomoc rizikovým skupinám, přínos v jeho osobnosti a přístupu sociálního i pedagogického k dětem a mládeži.

Posledním dílčím cílem, bylo:

Zjistit spatřované nevýhody ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

Ve většině případů všech tázaných respondentů převažuje názor, že nevýhody žádné nevidí a sociálního pedagoga v jejich nízkoprahových zařízení by uvítali.

7.1 Doporučení pro praxi

V současné době přibývá stále více dětí, které mají problémy a nevědí jak je řešit, nebo dětí, kteří nemají kamarády a chtějí se nějak začlenit. Proto nízkoprahové zařízení zažívají větší návštěvnost než v minulých letech. Jak se chovat k těmto dětem, žákům, mladistvým, jak jim pomoci, tuto otázku si pokládají sociální pracovníci každý den. Samozřejmě odpovědět konkrétně, nikdy není jednoduché. Každý případ vyžaduje jiný přístup, ale i přesto se

pokusíme doporučit některé určité návrhy, jak pomoci, uvítat a nezastrašit klienty. Pokusíme se nabídnout různé metody, jak s klienty pracovat:

- Příchozí děti do nízkoprahových zařízení pro děti a mládež nehodnotit „Haló efektem“, ale snažit se je poznat blíž.
- Kamarádským přístupem ho přivítat a seznámit s ostatními dětmi, kteří toto zařízení rovněž navštěvují
- Hned na něj netlačit, aby začal komunikovat, proč přišel a zda hledá pomoc, ale nechat ho rozkoukat, seznámit se, ať se necítí odstrčeně, někdo nový, kdo to tam nezná.
- Až bude chtít komunikovat, vyslechnout ho, pokusit se dát radu, nebo ho navést tak, aby si dokázal sám odpovědět na své otázky.
- Pokusit se zjistit, jak vychází se svým okolím, ať již kamarády, spolužáky, rodinou. Jaký má životní styl, Co očekává. Co ho trápí.
- Nabídnout mu případné odborné poradenství, nasměrovat na různé instituce.
- Nelze opomenout ani pomoc při případném odvykání na alkoholové i nealkoholové návykové látky.

Sociální pedagog má v nízkoprahovém zařízení nespočet činností s dětmi a mládeží a vytvoření samostatné pozice má jen samá pozitiva. Snažili jsme se sociálně pedagogickou veřejnost (a nejen ji) seznámit s určitými postupy, které by se mohli při přijetí a uvítání nového klienta v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež využívat.

Pokud bychom se měli zaměřit na profesioigram sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, vypadal by asi následovně:

I. PRACOVNÍ ZAŘAZENÍ

A. Organizační zařazení

Pracovní pozice:	Sociální pedagog
Pracoviště:	Nízkoprahové zařízení pro děti mládež

B. Pracovní náplň

Činnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ● výchovná ● organizační ● poskytování základního sociálního poradenství ● individuální plánování ● přijímání klientů do nízkoprahového zařízení pro děti a mládež
Zodpovědnost:	<ul style="list-style-type: none"> ● za vedení dokumentace ● za práci s dětmi a mládeží ● za vytváření podmínek pro kvalitní poskytování sociálních služeb (poskytování zpětné vazby kolegům, apod.) ● za bezpečnost klientů
Kompetence	<ul style="list-style-type: none"> ● výchovně vzdělávací ● preventivní ● rozvoj sociálních kontaktů a vztahů ● posilování žádoucího chování u dětí a mládeže

II. PROFIL PRACOVNÍKA A PROFESNÍ POŽADAVKY

A. Profil pracovníka

Vzdělání:	<ul style="list-style-type: none"> ● vyšší odborné sociálního směru ● vysokoškolské (Bc. Nebo Mgr.)
Praxe:	Nutná, min. 2 roky
Znalost jazyků:	Není podmínkou
Řidičský průkaz:	Není podmínkou
Týmová spolupráce:	Důležitá
Znalost legislativy v sociální oblasti	Důležitá, Zákon 108/2006Sb.

B. Další požadavky

Zodpovědnost, Aktivní přístup k práci, Komunikační dovednosti, Empatie, Tvořivost, Psychická odolnost, Sebekontrola, Umění pomáhat druhým, Mlčenlivost, Umění naslouchat

ZÁVĚR

Tato práce si klade za cíl obeznámit odbornou i širokou veřejnost s prací sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Také se prostřednictvím této práce seznámíme s celou širokou škálou činností, kompetencí a legislativních práv a povinností, která jsou s touto pomáhající profesí spojena.

Profese sociálního pedagoga je velmi náročná jak po fyzické, tak hlavně po psychické stránce. Do kompetence práce sociálního pedagoga spadají jednotlivci, děti, rodiny, skupiny, komunity, lidé s jakýmkoliv zdravotním hendikepem, přestárlí lidé a také ti, kteří potřebují převážně sociální pomoc.

Práce je vykonávána ve státních i nestátních organizacích a zařízeních, ale poslední dobou se jedná hlavně o práci v terénu. Pro tuto práci v terénu se vžil název STREETWORK. Je to náročná práce, kde je důležitá kvalitní a odpovědná příprava. Pro přípravu na práci sociálního pedagoga je potřeba rozvíjet jeho kompetence pomocí vzdělávacího systému České republiky, který v této práci je rovněž popisován. Také jsou zde zmíněny morální aspekty pro výkon práce sociálního pedagoga.

Sociální pedagog nachází uplatnění nejen v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež, ale také například v resortu spravedlnosti, školství a tělovýchovy, armádě, v resortu sociálních věcí, zdravotnictví, v resortu vnitra, nebo při trávení volného času dětí i dospělých.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo standardy kvality, aby bylo dosahováno co nejlepších a hlavně srovnatelně kvalitních výsledků o péči klientů. Náročnost profese sociálního pedagoga je také spatřována ve velmi rozdílné klientele, ať již rozdílného etnika, struktury, zaměření, náboženského cítění, různého věku a omezení. Proto musí mít sociální pedagog individuální přístup ke každému člověku, skupině či komunitě a musí respektovat svobodu a právo na sebeurčení, protože člověk je nadřazen všem ekonomickým, politickým a osobním názorům.

Formou kvantitativního výzkumu, jsme v této práci chtěli poukázat na uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, jaké mají kompetence, pracovní činnosti a vytyčené cíle. Výzkum byl prováděn ve většině nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v České republice, která jsou registrována na seznamu Ministerstva práce a sociálních

věcí. Formou dotazníkového šetření byly zjištěny, sestaveny a popsány výsledné tabulky a grafy, kde je přehledně vše zapsáno a zaznačeno.

Analýzou dat byly zjištěny skutečnosti o uplatnění, kompetencích, obsahu pracovní činnosti a cílů sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Byly také zjištěny, jaké jsou kladeny nároky a požadavky na člověka, který v nízkoprahovém zařízení pracuje a jaký je přínos sociálního pedagoga pro tato zařízení.

Cílem této práce bylo poukázat, objasnit, zdokumentovat a seznámit odbornou i širokou veřejnost s prací sociálního pedagoga, jak v konkrétních nízkoprahových zařízeních, tak také v jiných zařízeních a službách. Bylo zde jasně dokumentováno, jak je tato profese užitečná a potřebná pro dnešní novodobou moderní společnost, která se potýká s řadou civilizačních problémů. Proto je třeba tuto profesi dostat do povědomí lidí, aby sociálního pedagoga brali s úctou a vážností. Určitě si to zaslouží.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAKOŠOVÁ, Zlatica, *Sociálny pedagóg a jeho kompetencie*. In *Pedagogická revue*, roč. 57, 2005, č. 1, s. 12-21.

BARTOŇOVÁ, M.; ŠÁNDOR, J. *Nízkoprahové programy pre deti a mládež. Úvod do problematiky*. Bratislava: Nadácia mládeže Slovenska, 2005. ISBN 80-969348-0-5

BEDNÁŘOVÁ, Zdena, PELECH, Lubomír, *Slabikář sociální práce na ulici*, Praha, Doplněk, 2003, ISBN 80-7239-148-8.

ČERSTVÁ, Lenka, *Sociální pedagog na základní škole*, Bakalářská práce, Brno, Pedagogická fakulta MU, 2006. Vedoucí bakalářské práce Tomáš Čech.

GULOVÁ, Lenka, *Sociální práce (Pro pedagogické obory)*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3379-1.

HAVLOVÁ, Jitka, *Profesní dráha ve 20. století. Úvod do sociologie povolání*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-220-6.

HERZOG, A. *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Éthum – Buletin pro sociální pomoc, prevenci a intervenci*, 2003, roč. neuveden, č. 39

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

CHUDÝ, Štefan, *Kompetencie sociálneho pedagóga ako kľúčová kategória sociálno-pedagogickej pedeutológie*. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. Brno: IMS, 2006, ISBN 80-902936-7-0.

CHUDÝ, Štefan, Pavel NEUMEISTER a Alena JŮVOVÁ et al. *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění sociálních pedagogů v kontextu pomáhajících profesí*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-212-3.

JANOŠEK, Tomáš, *Analýza služeb pro osoby bez přístřeší*, Komunitní plánování sociálních služeb Tábor, registrační číslo: CZ.1.04/3.1.03/65.00028. Dostupné: <http://www.cpkp.cz/index.php/component/joomdoc/dokumenty>

KALINA, Karel, *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*, Praha, Filia Nova, 2001, ISBN 80-238-8014-4.

KOLEKTIV autorů, *Kontaktní práce 2010*, Praha, 2010, Národní vzdělávací fond, ISBN 978-80-86728-42-1.

KOPŘIVA, Karel, *Lidský vztah jako součást profese: s předmluvou Jiřiny Šiklové*, Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0528-9.

KOUBEK, Josef, Řízení lidských zdrojů: Základy moderní personalistiky, Praha, Management Press, 1997, ISBN 80-85943-51-4.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-383-3.

KRAUS, Blahoslav a kol. *ČLOVĚK - PROSTŘEDÍ –VÝCHOVA, k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

LORENZOVÁ, Jitka, *Sociální pedagogika jako pomáhající disciplína*. Pedagogika, časopis o vzdělávání a výchově, 2001, 3. ISSN 3330-3815.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, *Sociální práce v praxi*, Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7367-002-X.

MORAVEC, Štěpán a kolektiv, *Zavedení pozice sociálního pedagoga do škol (Studie proveditelnosti)*, Plzeň, 2015, Dostupné: <http://www.smocr.cz/getFile.aspx?itemID=726289>

MÜHLPACHR, Petr, *Fenomén integrace v kontextu koncepce Vzdělávání světa*. In VÍTKOVÁ, Marie, (ed.) *Integrativní školní (speciální) pedagogika: základy, teorie, 96 praxe: učební text k projektu „Integrované poradenství pro znevýhodněné osoby na trhu práce v kontextu národní a evropské spolupráce*. Brno: 2004. ISBN 80-86633-22- 5.

PAVELKOVÁ, Jaroslava, *Časopis Antropologia Integra, Lidé v nouzi*, č. 1-2012, Masarykova Univerzita, Brno, ISSN: 1804-6657.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

PROKOP, Jiří, *Sociální pedagogika a její metodologické problémy*. In *Sociální pedagogika jako společensky užitná disciplína*. Brno, IMS, 2000, ISBN 80-902936-0-3.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

SVOBODA, Zdeněk, *Sociální pedagogika, Ústí nad Labem*, Dostupné: <http://chemistry.ujep.cz/userfiles/files/SOCIALNI PEDAGOGIKA - studijni opora.pdf>

VĚTROVEC, Martin a kolektiv, *Časopis Adiktologie*, č. 2-2006, Univerzita Karlova Praha, Dostupné: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/download/800/>

ZIMMERMANOVÁ, Martina, (2007). *Terénní sociální práce*. In Klíma, P. a kol. *Kontaktní práce: Antologie textů České asociace streetwork*. Praha: Česká asociace streetwork.

Internetové zdroje:

Webové stránky jednotlivých škol:

Vyšší odborná škola sociálně právní Praha

<http://www.vossp.cz>

Soukromá vyšší odborná škola sociální Jihlava

<http://www.svoos.cz>

Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta

<https://www.uhk.cz/cs-cz/pdf>

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií

<http://www.utb.cz/fhs>

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Dostupné 25.3.2016 na

<http://www.iregistr.mpsv.cz>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Dostupné 11.2.2016 na

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/informace-o-asistentech-pedagoga>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj. a jiné

apod. a podobně

atd. a tak dále

MŠMT ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

např. například

NZDM nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

OSPOD orgán sociálně právní ochrany dětí

popř. popřípadě

tzn. to znamená

tzv. tak zvaný

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1 KOMPETENCE.....	18
---------------------------	----

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

TABULKA 1 KOMPETENCE VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ.....	46
TABULKA 2 KOMPETENCE SPOLEČENSKÉ	47
TABULKA 3 KOMPETENCE OSOBNOSTNĚ FORMATIVNÍ	48
TABULKA 4 VZDĚLÁNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V NZDM	51
TABULKA 5 POŽADAVKY SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V NZDM.....	52
GRAF 1 MOŽNOST UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA NZDM.....	46
GRAF 2 JAKÉ UPLATNĚNÍ MŮŽE MÍT SOCIÁLNÍ PEDAGOG V NZDM.....	47
GRAF 3 KOMPETENCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V NZDM.....	48
GRAF 4 PRACOVNÍ ČINNOSTI SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V NZDM.....	50
GRAF 5 DÍLČÍ CÍLE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V NZDM.....	51
GRAF 6 PRÁCE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V NZDM.....	52

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 DOTAZNÍK.....	70
-------------------------	----

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník:

Dobrý den, jmenuji se Olga Michálková, jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a při zpracování své bakalářské práce se zabývám výzkumem uplatnění sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti mládež. Ráda bych Vás tímto požádala o spolupráci při vyplňování dotazníku na toto téma:

Zaškrtněte prosím vždy jen jednu odpověď, dle vašeho názoru tu nejdůležitější.

1) Může se sociální pedagog uplatnit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

- Ano, může
- Spíše nemůže, není potřeba
- Nevím

2) Jaké uplatnění může mít sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

- Poradce
- Organizátor táborových pobytů
- Pedagog volného času
- Jiné, jaké.....

3) Jaké kompetence sociálního pedagoga jsou dle Vás nejdůležitější?

- Výchovně vzdělávací (multikulturní, mediální, volnočasová...)
- Organizačně manažerské (vedení, organizování...)
- Společenské (formování a posilování kolektivu, posilování rolí...)
- Osobnostně formativní kompetence (rozvoj osobnosti, posilování chování...)
- Jiné, jaké.....

4) Seřad'te prioritně, v čem jsou kompetence výchovně vzdělávací, dle Vás nejdůležitější po méně důležité. 1-nejdůležitější, 6-nejméně důležité.

	1	2	3	4	5	6
Multikulturní						
Mediální						
Volnočasová						
Zážitková						
Preventivní						
Mezigenerační						

- 5) Seřad'te prioritně, v čem jsou kompetence společenské, dle Vás nejdůležitější po méně důležité. 1-nejdůležitější, 6-nejméně důležité.

	1	2	3	4	5	6
Formování kolektivu						
Posilování kolektivu						
Práce se sociální sítí						
Integrace						
Posilování rolí						
Rozvoj sociálních kontaktů a vztahů						

- 6) Seřad'te, v čem jsou kompetence osobnostně formativní, dle Vás nejdůležitější po méně důležité. 1-nejdůležitější, 6-nejméně důležité.

	1	2	3	4	5	6
Posilování žádoucího chování						
Rozvoj osobnosti						
Zplnomocnění klienta						

Ovlivňování životního stylu						
Práce se změnou postojů						
Práce s hodnotovou orientací						

7) Jakou důležitou pracovní činnost podle Vás může mít sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

- Koordinátor spolupráce s rodinami a ostatními institucemi
- Vyučující
- Poradenská
- Výchovná
- Organizační
- Administrativní
- Koordinátor integrace
- Jinou, jakou.....

8) Jaké dílčí cíle vedou sociálního pedagoga v jeho práci v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

- Integrace daných cílových skupin do společnosti
- Pomoc drogově závislým k návratu do normálního života a zároveň prevence proti drogám
- Prevence kriminality mladistvých
- Pomoc při odstraňování problémů dětí a mladistvých v rodině, ve škole, s kamarády
- Jiné, jaké.....

9) Jaké dosažené vzdělání by měl splňovat sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

- Ukončené střední bez maturity
- Ukončené střední s maturitou
- Vyšší odborné sociálního směru

- Vysoká škola s bakalářským titulem v sociální oblasti
- Vysoká škola navazující magisterský titul v sociální oblasti

10) Jaké požadavky by měl sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež splňovat?

	Velmi důležité	Spíše důležité	Spíše nedůležité	Nedůležitě	Nevím
Praxe					
Kancelářská práce na PC					
Znalost alespoň 1 cizího jazyka					
Řidičský průkaz					
Znalost legislativy v sociální oblasti					
Týmová spolupráce					
Zdravotní způsobilost					
Trestní bezúhonnost					
Flexibilita					

11) Jaké dovednosti by měl splňovat sociální pedagog v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

	Velmi důležité	Spíše důležité	Spíše nedůležité	Nedůležitě	Nevím
Zodpovědnost					
Aktivní přístup k práci					
Důvěryhodnost					
Komunikační dovednosti					

Empatie					
Tvořivost					
Vlídlost					
Psychická odolnost					
Sebekontrola					
Umění pomáhat druhým					
Jiné					

12) Považujete práci sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež za:

- Velmi důležitou
- Spíše důležitou
- Spíše nedůležitou
- Nedůležitou
- Nevím

13) V čem vidíte přínos sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

.....

.....

14) Jaké nevýhody spatřujete ve vytvoření pozice sociálního pedagoga v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

.....

.....

Děkuji Vám za spolupráci. V případě zájmu Vám zašlu výsledky výzkumu.